

**Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти
імені проф. Т. І. Поніманської**

Ольга КОЗЛЮК

**ПРАКТИКУМ
З ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ**

**Методичні рекомендації з підготовки до
практичних робіт та виконання завдань для
самостійної роботи здобувачів першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 016 "Спеціальна освіта"**

Рівне - 2025

**Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти
імені проф. Т. І. Поніманської**

Ольга КОЗЛЮК

ПРАКТИКУМ З ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ

**Методичні рекомендації з підготовки до практичних
робіт та виконання завдань для самостійної роботи
здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти спеціальності 016 «Спеціальна освіта»**

Посібник схвалено та рекомендовано до друку
кафедрою дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти
імені проф. Т. І. Поніманської
(протокол №1 від 03.01.2025 року).

Друкується за рішенням навчально-методичної комісії
педагогічного факультету РДГУ
(протокол №1 від 15.01.2025 року).

Рецензенти:

Ратушняк Н.О. доктор філософії, викладач кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Федорова Н.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т.І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету.

Козлюк О. А. Практикум з педагогічної творчості: Методичні рекомендації з підготовки до практичних робіт та виконання завдань для самостійної роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 016 «Спеціальна освіта». Рівне: РДГУ, 2025. 65 с.

У посібнику представлено програму навчальної дисципліни «Педагогічна творчість», силабус дисципліни (робоча навчальна програма для здобувачів вищої освіти), плани практичних занять, завдання для самостійної роботи та методичні вказівки до їх виконання, термінологічний словник.

Пропонований посібник одночасно є робочим зошитом здобувача вищої освіти. Виконання завдань до практичних занять сприятиме розвитку педагогічної творчості та зростанню педагогічної майстерності майбутніх спеціальних педагогів, визначенню напрямів їхнього подальшого професійного самовдосконалення.

Посібник може бути корисним здобувачам вищої освіти і викладачам та використовуватись як під час аудиторного вивчення курсу «Педагогічна творчість», так і для організації самостійної роботи та дистанційного навчання здобувачів вищої освіти денної та заочної форми. Також у посібнику представлені тести, які можна використовувати для самоперевірки, поточного чи підсумкового оцінювання знань з курсу здобувачів вищої освіти

ЗМІСТ

Опис навчальної дисципліни	4
Програма навчальної дисципліни «Педагогічна творчість»	5
Анотація дисципліни	14
Силабус навчальної дисципліни «Педагогічна творчість»	15
Практикум (плани практичних занять і завдання для самостійної роботи)	21
Термінологічний словник	49
Додатки	54

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Обов'язкова	
Модулів – 2	Спеціальність: 016 Спеціальна освіта	Рік підготовки	
Змістових модулів – 3		3-й	3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: <i>методичне портфоліо педагога</i>		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		6-й	5-6-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 год. самостійної роботи студента – 5,5 год.	Освітній ступінь: бакалавр	Лекції	
		18 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		12 год.	4 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		60 год.	80 год.
		Індивідуальні завдання:	
		8 год.	
Вид контролю:			
екзамен			
<p>Передумови для вивчення дисципліни: психологія, педагогіка, Вступ до спеціальності «Спеціальна освіта» і педагогічна деонтологія», Риторика, культура мовлення спеціального педагога, спецпедагогіка з історією, спеціальна дошкільна педагогіка</p>			

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ

Тема 1. Історія розвитку педагогіки творчості

Зародження педагогіки творчості (Сократ, Платон, Аристотель, Демокріт, Протагор та інші).

Гуманістична педагогіка Відродження та Просвітництва (Вітторіно да Фельтре, Іоганнес Людовік Вівес, Франсуа Рабле, Еразм Роттердамський, Яна Амос Коменський, Джон Локк, Жан-Жак Руссо).

Розвиток особистісно орієнтованої педагогіки.

Педагогічні концепції ХХ-ХХІ століття (Ідеї прагматичної педагогіки (Дж.Дьюї), антропологічна й антропософічна спрямованість вальдорфської школи (Рудольф Штайнер), теорія спонтанного розвитку дитини (Марія Монтессорі), педагогіка колективного виховання особистості (А.Макаренко), положення «прогресивної педагогіки» (С.Френе), філософсько-педагогічні теорії взаємозв'язку національного й загальнолюдського у формуванні гуманних цінностей особистості (Г. Ващенко, А. Волошин, І. Огієнко, В. Сухомлинський та інші).

Тема 2. Методологічні та концептуальні засади педагогічної творчості

Педагогічна творчість як предмет педагогіки творчості. Закони педагогіки творчості. Принципи педагогіки творчості.

Історико-філософський аспект дослідження проблеми творчості.

Основні напрями сучасних досліджень педагогіки творчості. Базові поняття педагогіки творчості: «творчість», «творча діяльність», «педагогічна творчість».

Педагогічна творчість, її особливості (В. Кан-Калік, М. Нікандров). Ознаки творчої педагогічної діяльності та педагогічної креативності. Критерії творчої педагогічної діяльності.

Види, рівні (репродуктивний, раціоналізаторський, конструкторський, новаторський) і критерії творчої педагогічної діяльності педагога.

Основні психолого-педагогічні умови, що сприяють творчій педагогічній діяльності педагога.

Співвідношення педагогічної творчості і педагогічної майстерності.

Тема 3. Професійно-педагогічна майстерність та педагогічна творчість спеціального педагога

Соціальне значення майстерності педагога. Видатні мислителі минулого і сучасності про професію педагога, її особистісну спрямованість і творчий характер. Педагогічна майстерність як інтегративна властивість особистості педагога. Гуманізм, професіоналізм, особиста відповідальність, освіченість, потреба у самовдосконаленні, спрямованість на співробітництво з вихованцем як характеристики педагогічної майстерності.

Поняття про професійну діяльність, її складові та рівні розвитку.

Професіограма спеціального педагога, її складові. Характеристика професійних якостей, функцій і типових задач діяльності спеціального педагога. Вимоги до особистості спеціального педагога.

Педагогічна майстерність як професійне володіння педагогічною діяльністю. Сутність педагогічної діяльності спеціального педагога, своєрідність мети, об'єкту, засобів і результатів педагогічної діяльності. Майстерність спеціального педагога як творчий процес, мистецтво умілого поєднання високо розвинутого мислення з чуйним ставленням до дітей з особливостями розвитку, висока особистісна, професійна культура навчання та виховання.

Структура педагогічної майстерності: гуманістична спрямованість; психолого-педагогічні знання і вміння; педагогічні здібності; індивідуальний стиль педагогічної діяльності; педагогічна техніка. Взаємозв'язок складових педагогічної майстерності.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПСИХОТЕХНІЧНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ СПЕЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА

Тема 1. Взаємозв'язок педагогічної і театральної педагогіки

Спорідненість театральної і педагогічної діяльності за змістом, метою та механізмом впливу. Спільні процесуальні характеристики акторської і педагогічної діяльності.

Складові педагогічного й акторського таланту: творчі здібності та творча воля. Роль особистісних якостей і природних задатків у розвитку таланту. Театральна педагогіка К. Станіславського в формуванні майстерності педагога. Артистичні вміння спеціального педагога як складова його педагогічної техніки.

Освітній процес як творчість спеціального педагога.

Тема 2. Техніка як основа педагогічної творчості спеціального педагога

Проблема педагогічної техніки у підготовці педагога, аналіз теоретичних засад і практичної реалізації у вітчизняній і зарубіжній педагогіці.

Педагогічна техніка як комплекс загальних педагогічних умінь. Залежність ефективності професійної діяльності спеціального педагога від рівня розвитку його педагогічної техніки. Складові педагогічної техніки: уміння управляти своєю поведінкою, уміння здійснювати педагогічний вплив на дітей.

Специфіка психолого-педагогічних якостей педагога, їх характеристика. Особливості педагогічного мислення. Розвиток педагогічної уваги. Специфіка педагогічної пам'яті. Творча уява педагога.

Поняття про педагогічну ситуацію та її роль у професійній діяльності педагога. Трансформація педагогічної ситуації у педагогічну задачу.

Єдність внутрішньої і зовнішньої культури педагога (І. Зязюн). Роль зовнішнього вигляду педагога та його компоненти. Імідування як засіб побудови власного образу, його закономірності.

Техніка мовлення, її складові та їх формування. Особливості та функції невербальної комунікації. Основні засоби невербального спілкування, їх роль в освітньому процесі інклюзивного закладу дошкільної освіти (групи) та загального закладу середньої освіти з інклюзивним та інтегрованим навчанням.

Внутрішня техніка педагога. Поняття про психотехніку, її складові. Способи і прийоми психічної саморегуляції поведінки педагога. Методика аутогенного тренування як способу психологічної саморегуляції. Тренінг саморегуляції у типових для діяльності спеціального педагога умовах.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ ЯК ПОКАЗНИК ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ СПЕЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА

Тема 1. Професійне спілкування спеціального педагога

Поняття про педагогічне спілкування, його функції та види. Педагогічне спілкування як взаємодія педагога і дитини. Роль інформаційної, інтерактивної та перцептивної функцій спілкування у професійній діяльності спеціального педагога. Умови ефективного педагогічного спілкування. Бар'єри у спілкуванні, їх діагностика і подолання.

Педагогічна деонтологія спеціального педагога.

Педагогічний такт як основа доцільного педагогічного спілкування. Техніка слухання, особливості нерелексивного і релексивного слухання.

Переконавальні та навіювальні впливи в процесі спілкування. Техніка переконування і навіювання.

Етапи педагогічного спілкування: 1) прогностичний; 2) комунікативна атака; 3) керування спілкуванням у ході педагогічного процесу; 4) аналіз спілкування і його моделювання у наступній діяльності (В. Кан-Калік).

Спілкування і взаємини педагога і дітей, їх типи: позитивно-стійкі, позитивно-пасивні, нестійкі, відкрито-негативні, пасивно-негативні (Я. Коломінський, Є. Панько).

Етичні вимоги до спілкування педагога з батьками дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Професійна відповідальність педагога за оптимізацію мікросоціального оточення дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

Шляхи попередження та розв'язання конфліктних ситуацій у спілкуванні спеціального педагога з батьками.

Стилі педагогічного спілкування, майстерність педагога у їх використанні з метою виховання. Аналіз позицій педагога у педагогічному спілкуванні за інтерактивною методикою В. Петровського.

Тема 2. Творчість у реалізації психолого-педагогічних, фахово-методичних та спеціальних умінь спеціального педагога

Роль творчості та професіоналізму педагога у вихованні, навчанні та розвитку дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Гуманізація освітнього процесу спеціального закладу дошкільної освіти та або інклюзивного ЗДО (групи): організація освітнього розвивального середовища, орієнтація на розвиток особистості, врахування індивідуальних потреб вихованців, дослідження їхнього розвитку.

Майстерність спеціального педагога в організації життєдіяльності дітей з порушеннями психофізичного розвитку в умовах спеціальних закладів освіти і сім'ї.

Сучасні форми організації ігрової діяльності, педагогічні прийоми керівництва її розвитком. Робота над збагаченням ігрового досвіду дитини та виховання творчих здібностей дітей з порушеннями розвитку.

Організація навчальної діяльності на основі інтересів та рівня розвитку і практичного досвіду вихованців на засадах педагогіки співробітництва.

Творчість педагога у розвитку трудової діяльності дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Створення умов для успішної художньо-творчої і самостійної діяльності дітей.

Майстерність педагога у індивідуальному впливі на дітей. Специфіка роботи з негативізмами дитячої поведінки. Творчий підхід до дітей, які вимагають особливої уваги.

Модель діяльності сучасного спеціального педагога.

Тема 3. Роль і місце інформальної освіти у розвитку творчості спеціального педагога

Інформальна освіта спеціального педагога. Роль інформальної освіти у розвитку педагогічної творчості спеціального педагога.

Самовиховання як свідома, цілеспрямована зміна особистості, внутрішня рушійна сила її вдосконалення. Мета, засоби і технологія самовиховання.

Самопізнання – основа і необхідна умова самовиховання, його мета і зміст. Взаємозв'язок результатів самопізнання і самовиховання. Механізми самовиховання. Індивідуалізація програм самовиховання та засобів їх реалізації.

Визначення основних напрямів самовиховання. Розробка програм самовиховання з метою розвитку педагогічної творчості.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		Л	п	лаб	інд	с.р.		Л	п	лаб	Інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ												
Тема 1. Історія розвитку педагогіки творчості	6	2				4	6					6
Тема 2. Методологічні та концептуальні засади педагогічної творчості	10	2				8	10	2				8
Тема 3. Професійно-педагогічна майстерність та педагогічна творчість спеціального педагога	10	2	2			6	10		2			8
Разом за ЗМ 1	26	6	2			18	26	2	2			22
Змістовий модуль 2. ПСИХОТЕХНІЧНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ СПЕЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА												
Тема 1. Взаємозв'язок педагогічної і театральної педагогіки	14	2	2			10	14					14
Тема 2. Техніка як основа педагогічної творчості спеціального педагога	12	4	2			6	12	2				10
Разом за ЗМ 2	26	6	4			15	26	2				24
Змістовий модуль 3. ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ ЯК ПОКАЗНИК ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ СПЕЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА												
Тема 1. Педагогічне спілкування у професійній діяльності спеціального педагога	10	2	2			6	10	2				8
Тема 2. Творчість у реалізації психолого-педагогічних, фахово-методичних та спеціальних умінь спеціального педагога	12	2	2			8	12		2			10
Тема 3. Роль і місце інформальної освіти у розвитку творчості спеціального педагога	8	2	2			4	8					8
Разом за ЗМ 3	30	6	6			18	30	2	2			26
Модуль 2												
ІНДЗ	8		-	-		8	8		-	-		8
Разом за ІНДЗ	8					8	8					8
Усього годин	90	12	16			60	90	6	4			80

6. Теми семінарських занять

Не передбачено навчальним планом.

7. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1.	Педагогічна майстерність і творчість спеціального педагога	2
2.	Елементи акторської майстерності в роботі спеціального педагога	2
3.	Розвиток педагогічної техніки спеціального педагога	2
4.	Професійно-педагогічне спілкування спеціального педагога	2
5.	Творчість та майстерність спеціального педагога в організації освітнього процесу	2
6.	Шляхи професійного самовиховання спеціального педагога	2
		12

8. Теми лабораторних занять

Не передбачено навчальним планом.

9. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми (завдання)	Кількість годин
1.	Випишіть 5–6 думок, цитат відомих педагогів про значення творчості у розв’язанні виховних завдань.	2
2.	Складіть 4 синквейни відповідно до історичних етапів шляху розвитку педагогічної творчості.	2
3.	Порівняйте 5 наукових визначень поняття «творчості» (оформіть у вигляді таблиці) та запропонуйте власне.	2
4.	Перерахуйте основні ознаки творчої педагогічної діяльності.	2
5.	Підготуйте реферат на одну з запропонованих тем: 1. Розвиток педагогічної творчості. 2. Творчість та майстерність. 3. Педагогіка творчості – галузь педагогіки. 4. Розвиток творчої особистості майбутнього спеціального педагога. 5. Педагогічна творчість як складова професійної компетентності спеціального педагога.	4
6.	Напишіть твір-роздум “Я і моя майбутня професія”	2
7.	Складіть професіограму вчителя-логопеда (логопеда) враховуючи вимоги професійного стандарту на групу професій «Вчитель-логопед», «Логопед» (https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/658-profesijnij_standart.pdf). Поміркуйте, чи відповідаєте ви цій професіограмі.	2
8.	Назвіть ознаки професійного вигорання та як його уникнути спеціальному педагогу	2
9.	Напишіть міні-твір “Педагог як актор” на основі спостереження за діяльністю спеціального педагога.	2
10.	Зробіть порівняльний аналіз професії педагога і актора з метою знаходження спільних і відмінних рис.	1
11.	Доберіть серію вправ, змістом яких є розвиток умінь виражати емоційний стан з допомогою невербальних засобів.	1
12.	Складіть таблицю видів театру, які можуть бути використані в роботі логопеда та визначте їхню специфіку	1

13.	Виготовте іграшки для пальчикового театру (казка на вибір).	2
14.	Підготуйте сценарій лялькової вистави. Виготовте декорації і ляльки для показу лялькової вистави з урахуванням основних законів лялькового театру і особливостей дітей (вік за вибором).	3
15.	Доберіть вправи, змістом яких є корекція ходи, поз, жестів, окремих фрагментів діяльності спеціального педагога.	1
16.	Доберіть 3-4 педагогічні ситуації. На основі їхнього аналізу визначте педагогічні задачі. Підготуйтеся до моделювання педагогічних ситуацій в аудиторії.	2
17.	Доберіть вправи на розвиток пам'яті, уваги і уяви педагога. Будьте готові до їх проведення в аудиторії.	2
18.	Складіть таблицю стилів педагогічного спілкування.	2
19.	Розробіть пам'ятку основних заповідей спілкування з дітьми з особливими освітніми потребами.	2
20.	Складіть перелік порад стосовно невербальної комунікації.	1
21.	Підготуйте план створення розвивального середовища сенсорної кімнати для дітей з особливими освітніми потребами та зобразіть схематично.	2
22.	Підготуйте план-конспект заняття з використанням нетрадиційних методів корекційної роботи (або гри, або трудову діяльність дітей) та будьте готові до його проведення.	4
23.	Складіть перелік правил комунікації з батьками дітей з особливими освітніми потребами	2
24.	Складіть програму самовиховання.	2
25.	Складіть самохарактеристику за планом: мета життя; характеристика інтелекту; життєвий досвід; позитивні і негативні риси; готовність до педагогічної діяльності.	2
26.	ІНДЗ	10
	Усього	60

10. Методи навчання:

МН1 – словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);

МН2 – практичний метод (лабораторні та практичні заняття);

МН3 – наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій);

МН4 – робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);

МН5 – відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);

МН6 – самостійна робота (розв'язання завдань);

МН7 – індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.

11. Методи оцінювання:

МО1 – екзамени;

МО2 – усне або письмове опитування;

МО4 –тестування;

МО5 – командні проєкти;

МО6 – реферати, есе;

МО7 – презентації результатів виконаних завдань та досліджень;

МО9 – захист лабораторних і практичних робіт

12. Засоби діагностики результатів навчання: екзамен; тести; творчі проекти; реферати; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; презентація портфоліо вихователя, розробка творчих завдань.

Види та методи навчання і оцінювання

Код компетентності (згідно ОПП)	Назва компетентності	Код програмного результату навчання	Назва програмного результату навчання	Методи навчання	Методи оцінювання результатів навчання
ЗК-4.	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	РН17	Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.	МН1, МН2, МН3, МН4, МН6 МН7	МО1; МО2; МО6, МО7, МО9
ЗК-7.	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями	РН16	Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів взаємодії, моральних, культурних, наукових цінностей у фаховій діяльності та на основі нормативно-правової бази.	МН1, МН2, МН3, МН4, МН5, МН6	МО1; МО2; МО4, МО6, МО7, МО9
		РН17	Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.	МН1, МН2, МН3, МН4, МН6	МО1; МО2; МО6, МО7, МО9
ЗК-8	Здатність працювати в команді.	РН10	Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-	МН1, МН2, МН3, МН4, МН6	МО1; МО2; МО4, МО6, МО7, МО9

			педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.		
СК-11.	Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.	РН10	Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.	МН1, МН2, МН3, МН4, МН6	МО1; МО2; МО5 МО6, МО7, МО9
СК-15.	Здатність аргументовано відстоювати власні професійні переконання, дотримуватись їх у власній фаховій діяльності.	РН16	Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів	МН1, МН2, МН3, МН4, МН6	МО1; МО2; МО4, МО6, МО7, МО9
СК-16.	Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.	РН17	Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.	МН1, МН2, МН3, МН4, МН6, МН7	МО1; МО2; МО6, МО7, МО9

13. Критерії оцінювання результатів навчання

Суми балів за	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною
---------------	---------------	-----------------	---------------------	-----------------------	------------------------

100- бальною шкалою		ЄКТС			шкалою	
					екзамен	Залік
90-100	A	Відмінно	здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні здібності	Високий (творчий)	відмінно	зарахо вано
82-89	B	Добре	здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичним матеріалом, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно- варіативний)	добре	
74-81	C	Добре	здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, загалом самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, з-поміж яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64-73	D	Задовільно	здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, з-поміж яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно	зарахова но
60-63	E	Задовільно	здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35-59	FX	незадовільно	здобувач вищої освіти володіє			

		з можливістю повторного складання семестрового контролю	матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно- продуктивний)	Незадовільно	не зараховано
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			

Підсумкова (загальна) оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за практичну діяльність; лабораторні роботи, оцінка за ІНДЗ. До екзамену студент може набрати – 60 балів. Екзамен – 40.

Критерії оцінювання за видами діяльності

№ з/п	Вид навчальної діяльності	Оціночні бали	Кількість балів
1	Робота на лекційних заняттях, опорні конспекти лекцій: <ul style="list-style-type: none"> • присутність на лекції, ведення конспекту лекції • активна участь на лекції (, відповіді на запитання, запитання до лектора, участь в обговоренні) 	1 0,5 0,5	1
2	Участь у практичному занятті (фронтальне/індивідуальне опитування та участь в обговоренні під час практичних занять, виконання завдань під час практичних занять): <ul style="list-style-type: none"> • повнота розкриття питання; • логіка викладання матеріалу, культура мовлення; • емоційність та переконливість; • використання основної та додаткової літератури; • аналітичні міркування, вміння роботи порівняння, висновки 	3 1 0,5 0,5 0,5 0,5	3
3	Виконання завдань самостійної роботи: <ul style="list-style-type: none"> • своєчасність виконання навчальних завдань; • повний обсяг їх виконання; • якість виконання завдань для самостійної роботи; • творчий підхід у виконанні завдань, відображення власної позиції 	2 0,5 0,5 0,5 0,5	2
4	Модульний контроль (тестування)	4	4
5	ІНДЗ самостійність у виконанні завдань; своєчасність виконання роботи; творчий підхід у виконанні завдань; повний обсяг їх виконання; якість виконання навчальних завдань (естетичність, безпечність).	5 1 1 2 1 1	5

Розподіл балів, що отримують здобувачі

Поточне тестування та самостійна робота								Підсумковий контроль	Екзамен
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3			ІНДЗ	
T1	T2	T3	T1	T2	T1	T2	T3	5	40
3	3	6	6	7	6	6	6		
Модульний контроль – 4			Модульний контроль – 4		Модульний контроль – 4				

АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

Педагогічна творчість – один із важливих компонентів підготовки сучасного педагога. Педагогічна творчість лежить в основі побудови процесу педагогічної взаємодії, гуманізації і демократизації навчання, уміння проєктувати й організовувати систему педагогічного впливу на колектив та особистість, установлювати педагогічно доцільні стосунки з усіма учасниками освітнього процесу, вирішувати конфлікти та педагогічні задачі. Педагогічна творчість сприяє запобіганню професійного вигорання, допомагає моделювати технології педагогічної взаємодії в системі «педагог-дитина».

Педагогічна творчість у поєднанні з фаховою компетентністю, психолого-педагогічними знаннями, уміннями та навичками мають забезпечити високий рівень професійної, організаційної, методичної та корекційної діяльності спеціального педагога. Назване зумовлює актуальність викладання дисципліни «Педагогічна творчість» для фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань 01 «Освіта/педагогіка», спеціальності – 016 Спеціальна освіта.

Опанування знаннями з курсу реалізується за допомогою основних організаційних форм навчання: лекцій, практичних (семінарських) занять, консультацій, самостійної роботи тощо. Остання займає провідне місце в системі освітнього процесу та передбачає аналіз конкретних ситуацій, виконання творчих завдань, написання творів тощо.

Силабус упорядковано із застосуванням сучасних педагогічних принципів організації освітнього процесу у закладі вищої освіти.

Навчальна дисципліна «Педагогічна творчість» належить до обов'язкових компонентів циклу професійної підготовки.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва дисципліни/ освітнього компонента	ОК15 Педагогічна творчість
Освітня програма	Спеціальна освіта. Логопедія
Компонент освітньої програми	Обов'язковий
Загальна кількість годин та кількість кредитів для вивчення дисципліни	3 кредити/ 90 год
Вид підсумкового контролю з	Екзамен
Мова викладання	Українська
Викладач	Кандидат педагогічних наук, доцент, доцент Козлюк Ольга Андріївна
CV викладача на сайті кафедри	https://doshkilnardgu.webnode.com.ua/vikladatskij-sklad/
E-mail викладача:	olha.kozliuk@rshu.edu.ua
Консультації	Очні консультації – щопонеділка, з 12.45 до 14.15 (2 академічні години) Он-лайн консультації – щовівторка, з 15.00-17.00; щочетверга з 15.00-17.00.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Педагогічна творчість – один з важливих компонентів підготовки сучасного педагога. Педагогічна творчість лежить в основі побудови процесу педагогічної взаємодії, гуманізації і демократизації навчання, уміння проектувати й організовувати систему педагогічного впливу на колектив та особистість, установлювати педагогічно доцільні стосунки з усіма учасниками освітнього процесу, вирішувати конфлікти та педагогічні задачі. Педагогічна творчість сприяє запобіганню професійного вигорання, допомагає моделювати технології педагогічної взаємодії в системі «педагог-дитина».

Педагогічна творчість у поєднанні з фаховою компетентністю, психолого-педагогічними знаннями, уміннями та навичками мають забезпечити високий рівень професійної, організаційної, методичної та корекційної діяльності спеціального педагога. Назване зумовлює актуальність викладання дисципліни «Педагогічна творчість» для фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка», спеціальності – 016 Спеціальна освіта.

Мета дисципліни – удосконалення теоретичної та практичної підготовки педагогів щодо розуміння законів та закономірностей педагогіки творчості як галузі педагогічного знання про творчий розвиток особистості, створення сприятливих умов для її творчої самореалізації та творчого самовираження, розкриття творчого потенціалу спеціального педагога.

Завдання навчальної дисципліни є:

- 1) опанування знаннями про основні напрями досліджень проблеми творчості, предмет, завдання та науковий тезаурус педагогіки творчості;
- 2) удосконалення розуміння майбутніми спеціальними педагогами сутності професійної діяльності, її гуманістичної спрямованості і творчого характеру;
- 3) формування знання про педагогічну творчість педагогів-новаторів минулого і сучасності, навчання аналізу риси творчого почерку педагогів-новаторів;
- 4) розвиток педагогічної техніки як складової педагогічної творчості педагога;
- 5) формування індивідуального стилю творчої професійної діяльності;
- 6) розвиток мотивів творчої професійної діяльності, творчих здібностей; удосконалення вміння педагогічного спілкування;
- 7) виховання прагнення професійного самовдосконалення.

Компетентності, формуванню яких сприяє дисципліна:

інтегральна:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні:

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-8. Здатність працювати в команді.

спеціальні:

СК-11. Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.

СК-15. Здатність аргументовано відстоювати власні професійні переконання, дотримуватись їх у власній фаховій діяльності.

СК-16. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Очікувані результати навчання

Програмні результати навчання (РН)

РН10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей..

РН16. Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.

РН17. Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.

У результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

Знати:

- історію становлення і розвитку ідей педагогіки творчості;
- складові педагогічної майстерності та педагогічної техніки спеціального педагога;
- педагогічні технології творчого розвитку особистості;
- особливості професійної спілкування педагога з дітьми та батьками дітей, виховують дітей з особливими потребами;
- знати стилі та моделі педагогічного спілкування;
- сутність педагогічних здібностей та їх розвиток;
- шляхи професійного самовдосконалення спеціального педагога.

Вміти:

- здійснювати спостереження за дітьми з порушеннями психофізичного розвитку, планувати та проводити з ними корекційно-розвиткову роботу на основі диференційованого та індивідуального підходу;
- організовувати колектив дітей з особливими освітніми потребами;
- систематично підвищувати свою професійну компетентність;
- аналізувати явища педагогічної творчості, майстерності і новаторства; педагогічні ситуації;
- застосовувати технології творчого розвитку особистості;
- використовувати професійні знання у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами та їхніми батьками.

Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ

Тема 1. Історія розвитку педагогіки творчості

Тема 2. Методологічні та концептуальні засади педагогічної творчості

Тема 3. Професійно-педагогічна майстерність та педагогічна творчість спеціального педагога

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПСИХОТЕХНІЧНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ СПЕЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА

Тема 1. Взаємозв'язок педагогічної і театральної педагогіки

Тема 2. Техніка як основа педагогічної творчості спеціального педагога

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ ЯК ПОКАЗНИК ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ СПЕЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА

Тема 1. Професійне спілкування спеціального педагога

Тема 2. Творчість у реалізації психолого-педагогічних, фахово-методичних та спеціальних умінь спеціального педагога

Тема 3. Роль і місце інформальної освіти у розвитку творчості спеціального педагога.

Рекомендована література

Основна

1. Козлюк О. А. Педагогічна творчість. Практикум: посібник для самостійної роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 016 “Спеціальна освіта”. 2-ге вид., доп. і оновл. Рівне: РДГУ, 2021. 68 с.
2. Колишкін О.В. Корекційна освіта. Вступ до спеціальності: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Суми : Університет. кн., 2020.
3. Пихтіна Н.П. Педагогічна творчість: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 316 с.
4. Професійний стандарт на групу професій «Вчитель-логопед», «Логопед». Київ, 2024. URL: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/658-profesijnij_standart.pdf
5. Швай Р. Педагогіка творчості: підручник. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2020. 200с.

Допоміжна

1. Гін А. Прийоми педагогічної техніки. Київ, 2020. 112 с.
2. Загородня Л.П., Титаренко С.А. Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу : навчальний посібник. Суми, 2023. 319 с.
3. Ільїна Н.М. Психологія творчості та обдарованості. Навчальний посібник. Суми: університетська книга, 2023. 234 с.
4. Калініченко Л.І. Формування творчого мислення молодших школярів: генеза ідей українських психологів і педагогів. Київ: Ліра-К, 2019. 96 с.
5. Козлюк О., Остапчук О. Педагогічна творчість у формуванні педагогічної культури батьків в умовах інклюзивної освіти. *Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти: Матеріали III Міжнародних педагогічних читань пам'яті професора Т.І.Поніманської. Рівне, 2020. С.87-89.*
6. Козлюк О.А. Педагогічна творчість як основа професіоналізму майбутніх логопедів. *Особливі діти: освіта і соціалізація : збірник тез доповідей VI Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки та психології (Київ-Запоріжжя, 1-2 жовтня 2020 р.).* Запоріжжя: Вид-во Хортицької національної академії, 2020. С.202-204.
7. Козлюк О.А. Розвиток педагогічної творчості у майбутніх спеціальних педагогів. *Гуманізація освітнього простору спеціальної та інклюзивної освіти: теорія і практика:* колек. монографія /Е.А.Данілавичюте, С.П.Миронова, Н.Г.Пахомова, О.М.Таранченко [та ін.]; за наук.ред. А.А.Колупасвої, І.М.Дичківської. Рівне: Волинські обереги, 2020. С.165-176.
8. Піз А., Піз Б. Мова рухів тіла. Київ: КМ-БУКС, 2021.
9. Пукас І.Л. Основи саморозвитку професійної компетентності майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти. Київ: Центр навчальної літератури, 2022. 134 с.
10. Федорова Н.В. Сутність гуманістичної педагогічної позиції майбутнього логопеда. *Інноватика у вихованні: зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т ; [упоряд.: О. Б. Петренко, Т. С. Ціпан ; редкол.: О. Б. Петренко, Т. С. Ціпан, Н. М. Гринькова та ін.].* Рівне : [РДГУ], 2018. Вип. 7 : Т. 1. С. 285-294.
11. Хижняк О., Сакалюк О., Куцин Е. Арт-педагогіка і арт-терапія в соціальній реабілітації дітей. Київ, 2023.

12. Хромець В. Антон Макаренко: педагогічна концепція. Київ: Дух і Літера, 2024. 42 с.
13. Хромець В. Василь Сухомлинський: педагогічна концепція. Київ: Дух і Літера, 2024. 40 с.
14. Хромець В. Джон Дьюї: педагогічна концепція. Київ: Дух і Літера, 2024. 38 с.
16. Хромець В. Йоганн Генріх Песталоцці: педагогічна концепція. Київ: Дух і Літера, 2024. 40 с.
17. Хромець В. Марія Монтессорі: педагогічна концепція. Київ: Дух і Літера, 2024. 42 с.
18. Хромець В. Рудольф Штайнер: педагогічна концепція. Київ: Дух і Літера, 2024. 50 с.
19. Хромець В. Селестен Френе: педагогічна концепція. Київ: Дух і Літера, 2024. 48 с.
20. Хромець В. Фрідріх Фребель: педагогічна концепція. Київ: Дух і Літера, 2024. 36 с.
21. Хромець В. Ян Амос Коменський: педагогічна концепція. Київ: Дух і Літера, 2024. 40с.

Посилання на сайти

<https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej> – програми розвитку дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

<https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya> – інклюзивне навчання.

<http://logoclub.com.ua> – логопедичний сайт, де зібрані методичні поради, практичні рекомендації та весь комплекс необхідних матеріалів для розвитку мовлення дітей, попередження та подолання мовленнєвих порушень, а також підвищення результативності корекційно-розвиткової роботи.

<http://www.uasp.org.ua> – українська асоціація корекційних педагогів.

<https://doshkilnardgu.webnode.com.ua/nmkd/> – сайт кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т.І.Поніманської РДГУ

<http://library.rshu.edu.ua/> – сайт наукової бібліотеки Рівненського державного гуманітарного університету

Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Ноутбук, персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет, проектор для комунікації та опитувань, виконання домашніх завдань, виконання завдань самостійної роботи, проходження тестування (поточний, модульний, підсумковий контроль); програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності.

Система оцінювання

Рівень знань здобувачів вищої освіти оцінюється відповідно до Положення про оцінювання знань та умінь здобувачів вищої освіти Рівненського державного гуманітарного університету

Підсумкова (загальна) оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за практичну діяльність; лабораторні роботи, оцінка за ІНДЗ.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти під час вивчення дисципліни

№ з/п	Вид навчальної діяльності	Оціночні бали	Кількість балів
Т1	Робота на лекційному занятті	1	3
	Виконання завдань самостійної роботи	2	
Т2	Робота на лекційних заняттях	1	3
	Виконання завдань самостійної роботи:	2	

T3	Робота на лекційному занятті Участь у практичному занятті Виконання завдань самостійної роботи	1 3 2	6
Модульний контроль (тестування)		4	4
T1	Робота на лекційному занятті Участь у практичному занятті Виконання завдань самостійної роботи	1 3 2	6
T2	Робота на лекційному занятті Участь у практичному занятті Виконання завдань самостійної роботи:	2 3 2	7
Модульний контроль (тестування)		4	4
T1	Робота на лекційному занятті Участь у практичному занятті Виконання завдань самостійної роботи	1 3 2	6
T2	Робота на лекційному занятті Участь у практичних заняттях Виконання завдань самостійної роботи	1 3 2	6
T3	Робота на лекційному занятті Участь у практичному занятті Виконання завдань самостійної роботи	1 3 2	6
Модульний контроль (тестування)		4	4
ІНДЗ		5	5
Екзамен		40	40
Разом		100	100

Відвідування та участь у лекційних заняттях оцінюється в 1 бал. Якщо здобувач відвідав усі лекційні заняття, він додатково отримає 2 бали заохочення (**Загальна сума балів – $9*1=9(+2)$**).

Участь у практичних (семінарських) заняттях, виконання завдань до практичного (семінарського) заняття – 3 бали. (**Загальна сума балів – $6*3=18$**).

Виконання завдань самостійної роботи – 2 бали за кожну тему (**Загальна сума балів – $8*2=16$**).

Змістовий модульний контроль – 4 бал (**Загальна сума балів – $3*4=12$**).

ІНДЗ – 5 балів

Екзамен – 40 балів

Додаткові бали (не більше 5 балів): здобувач вищої освіти може отримати за творчий підхід до виконання завдань та особливу активність під час різних форм роботи.

Додаткові 10 балів можуть бути нараховані за результатами інформальної/неформальної освіти (участь у вебінарі, майстер-класі, семінарі-практикумі, конференції тощо), що пов'язані з тематикою дисципліни. Або ці бали можуть бути зараховані за участь у практичному занятті та виконання завдань для самостійної роботи за конкретною темою, якщо зміст певної форми здобуття інформальної/неформальної освіти відповідає її змісту. Підтвердженням здобуття інформальної освіти є сертифікат, свідоцтво тощо. Також додаткові бали (не більше 10) можна отримати за активну участь у студентській науковій роботі, що не передбачена навчальними планами. Це зокрема участь у студентських наукових гуртках, товариствах, участь у студентських наукових конференціях, олімпіадах, конкурсах наукових робіт тощо.

Відвідування та участь у лекційних заняттях оцінюється в 1 бал. Якщо здобувач відвідав усі лекційні заняття, він додатково отримає 2 бали заохочення (**Загальна сума балів – $9*1=9(+2)$**).

Участь у практичних (семінарських) заняттях, виконання завдань до практичного (семінарського) заняття – 3 бали. (**Загальна сума балів – $6*3=18$**).

Виконання завдань самостійної роботи – 2 бали за кожну тему (**Загальна сума балів – $8*2=16$**).

Змістовий модульний контроль – 4 бал (**Загальна сума балів – $3*4=12$**).

ІНДЗ – 5 балів

Екзамен – 40 балів

Додаткові бали (не більше 5 балів): здобувач вищої освіти може отримати за творчий підхід до виконання завдань та особливу активність під час різних форм роботи.

Додаткові 10 балів можуть бути нараховані за результатами інформальної/неформальної освіти (участь у вебінарі, майстер-класі, семінарі-практикумі, конференції тощо), що пов'язані з тематикою дисципліни. Або ці бали можуть бути зараховані за участь у практичному занятті та виконання завдань для самостійної роботи за конкретною темою, якщо зміст певної форми здобуття інформальної/неформальної освіти відповідає її змісту. Підтвердженням здобуття інформальної освіти є сертифікат, свідоцтво тощо. Також додаткові бали (не більше 10) можна отримати за активну участь у студентській науковій роботі, що не передбачена навчальними планами. Це зокрема участь у студентських наукових гуртках, товариствах, участь у студентських наукових конференціях, олімпіадах, конкурсах наукових робіт тощо.

15. Розподіл балів, що отримують здобувачі

Поточне тестування та самостійна робота								Підсумковий контроль	Екзамен
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3			ІНДЗ	
T1	T2	T3	T1	T2	T1	T2	T3	5	40
3	3	6	6	7	6	6	6		
Модульний контроль – 4			Модульний контроль – 4		Модульний контроль – 4				

Політика оцінювання

Організація вивчення дисципліни відбувається відповідно до Положення про організацію освітнього процесу у РДГУ, Положення про академічну доброчесність, Положення про оцінювання знань і умінь здобувачів вищої освіти, Положення про внутрішнє забезпечення якості освіти.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: роботи, що здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

На заняттях **забороняється** використання мобільних пристроїв, виключенням є користування ними лише під час підготовки практичних завдань під час заняття.

Політика щодо відвідування: відвідування усіх видів занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Політика доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- складати всі проміжні та підсумкові завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших здобувачів;
- не списувати під час виконання тестових завдань та написання контрольних робіт (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).

У разі виявлення плагіату в будь-яких видах робіт, Ви отримаєте незадовільну оцінку і повинні будете повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі.

ПРАКТИКУМ

Методичні вказівки з підготовки до практичних (семінарських) занять та виконання завдань для самостійної роботи

1. Готуючись до заняття, слід ознайомитись з темою, планом заняття, рекомендованою літературою, виконати письмові завдання.
2. Розпочинати вивчення теми слід із опрацювання матеріалу за основною літературою.
3. Далі опрацювати теоретичний матеріал з інших джерел (допоміжної літератури, інформаційних ресурсів, статей).
4. Завершити вивчення теми виконанням творчих письмових завдань чи розв'язанням педагогічних задач та ситуацій.
5. Всі завдання є обов'язковими до виконання.
6. Практикум, де виконуються завдання до семінарських і практичних робіт та завдання для самостійної роботи, повинен бути охайним і естетично оформленим.

ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ІЗ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ

Тема для самостійної роботи. Історія розвитку педагогічної творчості

План

1. Зародження педагогіки творчості.
2. Гуманістична педагогіка Відродження та Просвітництва.
3. Розвиток особистісно орієнтованої педагогіки.
4. Педагогічні концепції ХХ–ХХІ століття.

Список рекомендованої літератури

1. Хромець В. Антон Макаренко: педагогічна концепція. Київ: Дух і Літера, 2024. 42 с.
2. Хромець В. Василь Сухомлинський: педагогічна концепція. Київ: Дух і Літера, 2024. 40 с.
3. Хромець В. Джон Дьюї: педагогічна концепція. Київ: Дух і Літера, 2024. 38 с.
4. Хромець В. Йоганн Генріх Песталоцці: педагогічна концепція. Київ: Дух і Літера, 2024. 40 с.
5. Хромець В. Марія Монтесорі: педагогічна концепція. Київ: Дух і Літера, 2024. 42 с.
6. Хромець В. Рудольф Штайнер: педагогічна концепція. Київ: Дух і Літера, 2024. 50 с.
7. Хромець В. Селестен Френе: педагогічна концепція. Київ: Дух і Літера, 2024. 48 с.
8. Хромець В. Фрідріх Фребель: педагогічна концепція. Київ: Дух і Літера, 2024. 36 с.
9. Хромець В. Ян Амос Коменський: педагогічна концепція. Київ: Дух і Літера, 2024. 40с.
10. Пихтіна Н.П. Педагогічна техніка. Київ, 2019.
11. Швай Р. Педагогіка творчості. Львів, 2021.

Завдання для самостійної роботи

Понятійний блок

Дайте визначення понять:

Гуманістична педагогіка _____

Пансофізм _____

Принцип природовідповідності _____

Практичний блок

1. Випишіть 5–6 думок, цитат відомих педагогів про значення творчості у розв’язанні виховних завдань.

2. Складіть 4 сінквейни відповідно до історичних етапів шляху розвитку педагогічної творчості.

Блок самоконтролю

1. Методика "Мотиви вибору професії" (Р. Овчарова).

Інструкція. Нижче наведено твердження (табл. 1), що характеризують будь-яку професію. Прочитайте та оцініть за поданою шкалою, якою мірою кожне з них вплинуло на ваш вибір професії.

Шкала оцінювання: 5 – визначально вплинуло; 4 – дуже вплинуло; 3 – здійснило середній вплив; 2 – слабо вплинуло; 1 – ніяк не вплинуло.

Таблиця 1

№	Твердження "Моя майбутня професія"	Оцінка	Тип мотивації
1	2	3	4
1	Передбачає спілкування з різними людьми		і
2	Подобається батькам		-
3	Передбачає високе почуття відповідальності		с
4	Передбачає переїзд на нове місце проживання		+
5	Відповідає моїм здібностям		і
6	Дає змогу обмежитись отриманою освітою		-
7	Дає змогу приносити користь людям		с
8	Сприяє розумовому чи фізичному розвитку		і
9	Є високооплачуваною		+
10	Дозволяє працювати близько від дому		+
11	Є престижною		-
12	Сприяє зростанню професійної майстерності		с
13	Єдиний можливий варіант у обставинах, що склалися		-
14	Дає змогу реалізувати здібності до керівної роботи		с
15	Є престижною		і
16	Близька до улюбленого предмета		+

17	Дозволяє відразу отримати хороший результат праці для інших		с
18	Її обрали мої друзі		-
19	Дозволяє використовувати професійні вміння поза роботою		+
20	Дає великі можливості виявити творчість		і

Умовні позначення типу мотивації, "і" – внутрішні індивідуально значущі мотиви; "с" – внутрішні соціально значущі мотиви; "+" – зовнішні позитивні мотиви; "-" – зовнішні негативні мотиви.

Потрібно порахувати суму балів за кожним типом мотивації. Максимальна сума балів вказує на домінуючий вид мотивації вибору професії.

Тестова перевірка

Оберіть правильну відповідь

1. *Хто є автором тези «людину формує передусім життєвий досвід»:*
а) Протагор; б) Сократ; в) Платон; г) Демокріт.
2. *Ідею всебічного гармонійного розвитку молоді відстоював:*
а) Арістотель; б) Сократ; в) Платон.
3. *Перший мислителем, який здійснив аналіз філософських і психологічних понять – «людина» і «людська особистість»:*
а) Арістотель; б) Августин; в) Фома Аквінський.
4. *Ідеї патріотизму, любові до людини були розвинені в:*
а) Епоху Просвітництва; б) епоху Середньовіччя; в) епоху Античності.
5. *Засновником концепції випереджаючого навчання був:*
а) Я. А. Коменський; б) К. Д. Ушинський; в) Л. С. Виготський.
6. *Програма формування особистості Ж.-Ж. Руссо передбачала:*
а) розумове, фізичне, трудове, моральне виховання;
б) естетичне, розумове, трудове виховання;
в) розумове, сенсорне, фізичне виховання.
7. *До найголовніших компонентів виховання К. Д. Ушинський відносив:*
а) розумовий, сенсорний, моральний розвиток;
б) естетичний, розумовий, фізичний розвиток;
в) розумовий, моральний, фізичний розвиток.
8. *Умови розвитку особистості: «атмосфера любові», «високоморальний викладач, який учить дитину думати, мислити, бути правдивою, дотримуватися свого слова»; «регулярний, радісний, корисний труд у присутності дитини»; «виключення подразників із життя дитини: розкоші й бідності, надмірних ласощів, невпорядкованої їжі, тютюну, алкоголю, азартних ігор»; гармонійний розвиток усіх здібностей дитини; «відгородження дитини від аморальних людей» визначив:*
а) П. Ф. Лесгафт; б) Т. Г. Лубенець; в) К. Д. Ушинський.
9. *Розвиток особистості – це результат взаємодії біологічного (спадковості), соціального (середовище й виховання) і безпосередньої діяльності дитини, стверджував:*
а) П. Ф. Лесгафт; б) М. Монтесорі; в) Дж. Дьюї.
10. *Своєю основною педагогічною ідеєю він вважав пошук прихованих зв'язків між вихованням дітей і нашим майбутнім, між дитинством і зрілим віком:*
а) Я. Корчак; б) С. Френе; в) Р. Штайнер.

Кількість правильних відповідей _____

Тема для самостійної роботи.

Методологічні та концептуальні засади педагогічної творчості – 2 год.

План

1. Педагогічна творчість як предмет педагогіки творчості.

2. Закони педагогіки творчості.
3. Принципи педагогіки творчості.
4. Концептуальні засади визначення педагогіки творчості.
5. Основні напрями сучасних досліджень педагогічної творчості.

Список рекомендованої літератури

1. Каплієнко А. Соціальний запит до рівня професійної компетентності сучасного вчителя-логопеда. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2020. № 1. С. 57-65.
2. Пихтіна Н.П. Педагогічна техніка. Київ, 2019.
3. Швай Р. Педагогіка творчості: підручник. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2020. 200с.

Завдання для самостійної роботи

Понятійний блок

Дайте визначення понять:

Творчість _____

Творча діяльність _____

Педагогічна творчість _____

Творча педагогічна діяльність _____

Педагогіка творчості _____

Закони педагогіки творчості _____

Принципи педагогіки творчості _____

Творча активність _____

Творчі здібності _____

Стадії творчого розвитку особистості _____

Творчі можливості _____

Практичний блок

1. Порівняйте 5 наукових визначень поняття «творчості» (оформіть у вигляді таблиці) та запропонуйте власне.

№ з/п	Автор	Визначення поняття	Основна ідея	Відмінність від інших визначень	Ваше ставлення до визначення
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					

6.					
----	--	--	--	--	--

2. Перерахуйте основні ознаки творчої педагогічної діяльності, дайте їм коротку характеристику.

3. Виконайте вправу «Моє бачення творчого педагога».

До кожної літери слова «творчість» доберіть якості, які, на Вашу думку, характеризують творчого педагога.

- Т - _____
- В - _____
- О - _____
- Р - _____
- Ч - _____
- І - _____
- С - _____
- Т - _____
- Ь - _____

4. Заповніть анкету-твір

1. Що б ви відповіли, якби вас відмовляли від професії спеціального педагога?

2. Які конкретні події вплинули на ваш вибір професії?

3. Опишіть, коли саме ви відчували, що маєте певні педагогічні вміння і зможете працювати з дітьми з особливими освітніми потребами.

4. Опишіть випадок неправильної педагогічної поведінки будь-кого з ваших учителів. У чому він був неправий і з якої причини?

5. Чи є, на вашу думку, непривабливі моменти у професії спеціального педагога? Якщо так, то чим вони викликані і як молодому педагогу боротися з ними?

6. Опишіть випадок неправильної педагогічної поведінки ваших батьків.

4. Підготуйте повідомлення на одну з запропонованих тем.

- Творчість та майстерність.
- Розвиток творчої особистості майбутнього спеціального педагога.
- Педагогічна творчість як складова професійної компетентності спеціального педагога.

Блок самоконтролю

1. Назвіть фактори, що призвели до якісних змін у професійній діяльності сучасного спеціального педагога.

2. Поміркуйте, чи випадково у такій послідовності педагогіка творчості характеризує закони: закон педагогічної розвивальної взаємодії; закон фасилітаційного режиму педагогічного впливу; закон взаємозумовленості розвитку суб'єктів педагогічного процесу; закон неперервної творчої реалізації та самореалізації особистості. Відповідь обґрунтуйте.

3. Яка відмінність між законом і закономірностями?

4. Чому принципи педагогіки творчості діють протягом часу існування стану системи освіти і соціально-економічного розвитку суспільства?

Тестова перевірка

Оберіть правильну відповідь

1. *Творчість – це:*

- а) рівнева організація будь-якої діяльності;
- б) основна якість, невід'ємна характеристика психічно здорової людини;
- в) лінійний процес, у ньому бувають підйоми, спади, плато;
- г) діяльність людини, спрямована на створення якісно нових, невідомих раніше духовних або матеріальних цінностей.

2. *Творча діяльність – це*

- а) рівнева організація діяльності людини;
- б) індивідуальна чи колективна творчість, результатом якої є створення або інтерпретація творів, що мають культурну цінність;
- в) лінійний процес, у ньому бувають підйоми, спади, плато;
- г) діяльність людини, спрямована на створення якісно нових, невідомих раніше духовних або матеріальних цінностей.

3. *Педагогічна творчість – це*

- а) цілісний процес професійної реалізації та самореалізації педагога в освітньому просторі;
- б) основна якість педагога;
- в) педагогічна діяльність, яка відрізняється новизною й оригінальністю і передбачає співтворення творчої особистості, що характеризується неповторністю, унікальністю.
- г) уміння організувати освітній процес.

Кількість правильних відповідей _____

Заняття 1. Педагогічна майстерність і творчість спеціального педагога – 2 год.

Форма роботи: практичне заняття

План

1. Вимоги до особистості спеціального педагога.
2. Специфіка професійної діяльності спеціального педагога. Професіограма спеціального педагога, аналіз основних її фрагментів.
3. Характеристика структурних компонентів педагогічної майстерності педагога:
 - а) гуманістична спрямованість;
 - б) професійні знання й уміння;
 - в) педагогічні здібності та їх види;
 - г) педагогічна техніка;
 - д) індивідуальний стиль педагогічної діяльності.
4. Співвідношення педагогічної творчості і педагогічної майстерності.
5. Професійне вигорання: ознаки, причини, шляхи запобігання та подолання.

Список рекомендованої літератури

1. Беленька Г. Особистість педагога у вимірі запитів ХХІ століття. *Дошкільне виховання*. 2019. №4. С.3-5.
2. Глущенко О. Професійне вигорання психологів. Київ, 2023. 128 с.
3. Кашуба Л., Лабенко О. Щодо професійної підготовки майбутніх вчителів-логопедів. Наукові записки. Серія: Філологічні науки, (193), 2023. С. 224–230. <https://journals.cusu.in.ua/index.php/philology/article/view/88>
4. Колишкін О. Вступ до спеціальності “Корекційна освіта”. Суми: Університет. книга, 2020. 392с.
5. Мартинчук О.В. Підготовка фахівця зі спеціальної освіти до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 430 с.
6. Професійний стандарт на групу професій «Вчитель-логопед», «Логопед». Київ, 2024. URL: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/658-profesijnij_standart.pdf
7. Савінова Н.В. Карпенко К.М. Професійна педагогічна ідентичність як проблема професійного самовизначення становлення майбутнього вчителя-логопеда. *Інноваційна педагогіка. Корекційна педагогіка*. 2024. Випуск 70. Том 1. С.58-62. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2024/70/part_1/13.pdf
8. Тищук Л. Професійне вигорання: як йому запобігти? *Дошкільна педагогіка*. 2011. №10. С. 10-15.
9. Федорова Н.В. Сутність гуманістичної педагогічної позиції майбутнього логопеда. *Інноватика у вихованні: зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т ; [упоряд.: О. Б. Петренко, Т. С. Ціпан ; редкол.: О. Б. Петренко, Т. С. Ціпан, Н. М. Гринькова та ін.]*. Рівне: РДГУ, 2018. Вип. 7 : Т. 1. С. 285-294.

Завдання для самостійної роботи

Понятійний блок

Дайте визначення понять:

Педагогічна майстерність _____

Професіограма спеціального педагога _____

Практичний блок

1. Напишіть есе “Я і моя майбутня професія”

2. Складіть професіограму вчителя-логопеда (логопеда) враховуючи вимоги професійного стандарту на групу професій «Вчитель-логопед», «Логопед» (https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/658-profesijnij_standart.pdf). Поміркуйте, чи відповідаєте ви цій професіограмі.

3. Назвіть ознаки професійного вигорання та на їх основі сформулюйте поради як його запобігти спеціальному педагогу. Завдання виконати письмово у зошиті.

Блок самоконтролю

1. З лівого боку бланку подається перелік тверджень, позначених літерами, з правого – перелік визначень. Доберіть до кожного твердження правильне визначення і впишіть необхідну літеру в праву половину бланку.

А) Діагностувальна функція логопеда– створення сприятливих умов для загального і мовленнєвого розвитку дитини, усунення несприятливих факторів, що негативно впливають на розвиток дитини, встановлення педагогічно доцільних відносин з дітьми з порушенням мови, їхніми батьками, надання оперативної педагогічної допомоги дітям з порушеннями мови, створення психологічно комфортної атмосфери під час організації різних видів діяльності.
Б) Конструктивно-проектувальна функція логопеда– сприяння формуванню загальної культури особистості, соціалізації дитини, розвиток пізнавальної мотивації та становлення навчальної самостійності, розширення кругозору тощо) .
В) Організаційна функція логопеда – це вміння проводити діагностику рівня психічного та фізичного розвитку дитини, виявлення за допомогою адекватно підібраного діагностичного інструментарію причин та умов, що вплинули на мовленнєвий розвиток; встановлення ступеня порушення;
Г) Навчально-виховна функція логопеда – здійснення ефективної міжособистісної взаємодії, а саме: професійно-педагогічної комунікації, проведення просвітницької діяльності, здатність налагоджувати продуктивну взаємодію з батьками та дітьми в інклюзивному середовищі, суб’єкт-суб’єктну комунікацію; .
Д) Корекційна функція логопеда– розробка корекційної програми, планування власної дослідно-педагогічної і корекційно-педагогічної діяльності, визначення умов їх практичної реалізації, планування цілей і задач корекційного впливу.
Е) Психологічна функція логопеда– здатність вирішувати завдання щодо збереження здоров’я власного та здоров’я дітей.
Є) Здоров’збережувальна функція логопеда– здатність застосування знань про вікову психологію дитини.
Ж) Комунікативна функція логопеда– пов’язана з умінням оцінювати результати роботи, здатністю до критичного мислення, а також самоосвіти.
З) Рефлексивна функція логопеда– визначення змісту корекційно-освітніх програм для дітей з порушенням мовлення в умовах різних типів освітніх закладів, застосування методик і технік корекційно-розвиткової роботи з урахуванням механізмів мовного порушення, структури дефекту, ступеня його виразності задля досягнення позитивного перетворювального ефекту.

2. Як ви розумієте вислів Сократа: «У кожній людині є сонце, тільки дайте йому світити»?

3. Для виявлення рівня емоційної стабільності рекомендуємо використати тест Айзенка на визначення емоційної стійкості.

1. Чи часто ви відчуваєте потребу мати друзів, які вас розуміють, можуть підбадьорити чи втішити?
2. Чи вважаєте ви, що вам важко відповідати «ні»?
3. У вас часто бувають спади та піднесення настрою?
4. Чи часто ви відчуваєте себе нещасним(ою) без достатніх причин?
5. У вас виникає почуття ніяковості й хвилювання, коли ви хочете розпочати розмову із симпатичним(ою) незнайомцем(кою)?
6. Чи часто ви непокоїтеся з приводу того, що зробили або сказали щось таке, чого не слід було робити або говорити?
7. Вас легко образити?
8. Чи правильно, що ви іноді сповнені енергії так, що все аж горить в руках, а іноді зовсім мляві?
9. Чи часто ви мрієте?
10. Вас часто непокоять почуття провини?
11. Ви вважаєте себе людиною збудливою й чутливою?
12. Чи часто, виконавши якусь важливу справу, ви відчуваєте, що могли б виконати її краще?
13. Чи буває, що вам не спиться через те, що різні думки лізуть у голову?
14. У вас буває прискорене серцебиття?
15. Чи бувають у вас напади тремтіння?
16. Чи непокоїтеся ви з приводу будь-яких неприємних подій, що могли б відбутися?
17. Вам часто сняться кошмари?
18. Чи турбує вас якийсь біль?
19. Ви можете назвати себе нервовою людиною?
20. Чи легко ви ображаєтеся, коли люди вказують на ваші помилки в роботі або на ваші особисті недоліки?
21. Чи непокоїть вас відчуття, що ви чимось гірші за інших?
22. Ви дбаєте про своє здоров'я?
23. Чи страждаєте ви на безсоння?

Підрахуйте кількість позитивних відповідей. За кожен таку відповідь отримуєте 1 бал. Для людини, яка набрала 12 і більше балів, характерна низька емоційна стабільність. Менше 12 балів свідчать про те, що емоційна стабільність людини сформована на достатньому рівні.

Тестова перевірка

Оберіть правильну відповідь

1. Майстерність – це:

- а) знання; б) уміння; в) якість особистості; г) характеристика високого рівня професійної компетентності та відповідних особистісних властивостей.

2. Педагогічна майстерність спеціального педагога – це:

- а) здобуття вищої спеціальної освіти;
- б) комплекс властивостей особистості педагога, який забезпечує високий рівень самоорганізації його професійної діяльності;
- в) уміння педагога керувати розвитком дитини;
- г) знання про особливості педагогічного процесу дошкільного закладу.

3. Вичерпним змістом поняття «педагогічна майстерність» є:

- а) гуманізм, професіоналізм, особиста відповідальність, освіченість, потреба у самовдосконаленні, спрямованість на співробітництво з вихованцем;
- б) гуманістична спрямованість, психолого-педагогічна компетентність, педагогічні здібності, індивідуальний стиль педагогічної діяльності, педагогічна техніка;
- в) життєва позиція, загальна культура, особистісні якості, здібності, креативність, високий рівень професійних знань, особливості уваги, зовнішні дані;
- г) уміння управляти своєю поведінкою, здійснювати педагогічний вплив на дітей.

4. Критерії педагогічної майстерності:

- а) досвід роботи педагога; б) тип темпераменту педагога;
- в) уміння навчати; г) взаємодія з вихованцями, розвиток особистості.

5. Кому належать слова: «Майстерність вихователя не є якимось особливим мистецтвом, яке вимагає таланту, але це спеціальність, якій треба вчити, як треба вчити лікаря його майстерності, як треба вчити музиканта»:

а) В. О. Сухомлинському; б) О. А. Захаренку; в) А. С. Макаренку; г) В. Ф. Шаталову.

6. Яка функція є специфічною для професії спеціального педагога?

а) оцінювання; б) освітня; в) планування; г) корекційна.

7. Професіограма спеціального педагога – це:

а) якості й особистісні характеристики, необхідні для ефективного здійснення професійної діяльності;

б) набір навичок наукової діяльності;

в) набір якостей і особистісних характеристик, необхідних для навчання;

г) перелік педагогічних умінь.

8. Складові професіограми спеціального педагога:

а) диплом про освіту; б) сертифікати участі в конференціях;

в) соціальна перцепція; г) життєва позиція, загальна культура, особистісні якості, здібності, креативність, високий рівень професійних знань, техніка саморегуляції.

9. Педагогічні здібності – це:

а) сукупність послідовно розгорнутих дій, що ґрунтуються на теоретичних знаннях;

б) сукупність рухів частин обличчя людини, що виражають її стан або ставлення до того, що вона сприймає;

в) сукупність особливостей діяльності та особистості педагога, необхідних для успішного оволодіння педагогічною діяльністю та її ефективного здійснення;

г) здатність швидко знаходити правильне рішення задачі й орієнтуватися в складних життєвих ситуаціях, передбачати хід подій.

10. Синдром професійного вигорання педагога — це:

а) професійна некомпетентність;

б) це фізичне і психологічне виснаження педагогів, що спричиняє психосоматичні розлади і знижує продуктивність їх праці;

в) емоційне виснаження;

г) професійна деформація особистості.

Кількість правильних відповідей _____

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ПСИХОТЕХНІЧНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ СПЕЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА

Заняття 2. Розвиток педагогічної техніки спеціального педагога – 2 год.

Форма роботи: практичне заняття з елементами тренінгу

План

1. Педагогічна техніка як форма організації поведінки спеціального педагога.
2. Характеристика зовнішньої і внутрішньої техніки педагога.
3. Складові педагогічної техніки.
4. Педагогічна ситуація і педагогічна задача, їх місце в діяльності спеціального педагога.
5. Розвиток психофізичних якостей спеціального педагога.
6. Іміджування як засіб побудови власного образу педагога.

Список рекомендованої літератури

1. Гін А. Прийоми педагогічної техніки. Київ, 2020. 112 с.

2. Здор О. Як ми формуємо бренд педагога та бренд закладу. Практика управління закладом освіти. Березень, 2021. URL : <https://edirshkoly.mcfr.ua/877880 11>.
3. Козлова О., Гребеник Т, Волосюк Т. Структура професійного іміджу майбутніх педагогів. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2019. № 10 (94). URL: <https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/9.pdf>
4. Галіцина Л. Креативність, натхнення і творче мислення, або Складаємо пазли творчості . *Практичний психолог: дитячий садок*. 2019. № 12. С. 25-29.

Завдання для самостійної роботи

Понятійний блок

Дайте визначення понять:

Педагогічна техніка _____

Зовнішня техніка _____

Внутрішня техніка _____

Педагогічна уява _____

Педагогічна увага _____

Педагогічна спостережливість _____

Педагогічне мислення _____

Імідж (педагога) _____

Практичний блок

1. Доберіть та випишіть вправи, змістом яких є корекція ходи, поз, жестів, окремих фрагментів діяльності спеціального педагога. Підготуйтеся до їх проведення в аудиторії.

2. Опишіть 3-4 педагогічні ситуації, які можуть виникнути між дітьми або між педагогом і дитиною з особливими освітніми потребами. На основі їхнього аналізу визначте педагогічні задачі. Підготуйтеся до моделювання педагогічних ситуацій в аудиторії.

3. Доберіть та випишіть вправи на розвиток пам'яті, уваги і уяви педагога. Підготуйте необхідний матеріал. Будьте готові до їх проведення в аудиторії.

4. Назвіть складові іміджу педагога. Підготуйте фоторекомендації “Як повинен виглядати стильний педагог” або зробіть зарисовки образу педагога. Фото чи зарисовки образу педагога вклейте в зошит.

Блок самоконтролю

1. Дайте визначення педагогічної техніки та її основних компонентів.
2. Розкрийте значення внутрішньої техніки в роботі спеціального педагога.
3. Назвіть елементи зовнішньої техніки педагога.
4. Обґрунтуйте значення невербальної комунікації в діяльності спеціального педагога.
5. Розкрийте сутність поняття «педагогічна ситуація»?
6. Що має зробити спеціальний педагог для того, щоб педагогічна ситуація перетворилася на педагогічну задачу? Чи є у цьому необхідність?
7. Назвіть етапи вирішення педагогічних задач. Який з них є найбільш значущим?
8. Пропонуємо Вам перевірити свій рівень концентрації уваги за допомогою тестів.

Методика Мюнстерберга

Це суцільний буквений текст, серед якого є слова. Вашим завданням є, зчитуючи текст, якнайшвидше знаходити ці слова. На виконання завдання дається 2 хв. Кожне знайдене слово підкресліть олівцем. Після того, як закінчили, необхідно підрахувати кількість підкреслених слів.

бсонцевтргщорайонзшгуріновинахєгчяфактукіспитєнтроч
агщгцкпрокуроргурстабеютеоріантобжеубхамаїхокейтруіці
фцуйгзхтелевізорсолджщєхюєлгщбпувигашогеюжпждрегщ
хєндсприйняттяйцукєнгшщзхївафипролдблюбовьавфирпл
осдспектакльчсимтьбюжюєрадістьвуфцпеждлорпкнародш
лдждбшйрепортажждорлафивьюєфбьюконкурсйфниувська
прриособистістьзжедшщглогієнаєппппрплаваннятлжебипр
резьбтькомедіящтрулодкуївідчайниєнфрлнячтджхєфтасєнч
наопрукгшдщцуцлабораторіятррилонтованіяжплмстїсmtзацт

У цьому тесті зашифровано 23 слова. Якщо ви не вклалися в 2 хвилини, це означає, що у вас концентрація уваги нижче середнього рівня. Якщо за 2 хвилини ви знайшли всі слова, це хороший результат. Якщо у вас навіть залишився час – це відмінний результат. Якщо ви знайшли менше, ніж 23 слова, то за кожне пропущене слово приплюсовуйте 5 секунд штрафу (пороговий час дорівнює 2 хвилинам).

Таблиці Шульте

Це набір цифр (від 1 до 25), розташованих у довільному порядку в клітинах. Ви повинні якнайшвидше показати і назвати від одиниці до двадцяти п'яти всі цифри. Можна фіксувати цифри тільки поглядом або за допомогою ручки, але міток не залишати. Наведено п'ять таблиць для п'яти спроб. Необхідно реєструвати час, витрачений на цю роботу.

14	18	7	24	21
22	1	10	9	6
16	5	8	20	11
23	2	25	3	13
19	15	17	12	4

22	25	7	21	11
6	2	10	3	23
17	12	16	5	18
1	15	20	9	24
19	13	4	14	8

9	5	11	23	20
14	25	17	1	6
3	21	7	19	13
18	12	24	16	4
8	15	2	10	22

21	12	7	1	20
6	15	17	3	18
19	4	8	25	13
24	2	22	10	5
9	14	11	23	16

5	14	12	23	2
16	25	7	24	13
11	3	20	4	18
8	10	19	22	1
21	15	9	17	6

Оцінка результатів.

Добрий рівень концентрації уваги – якщо на кожному з таблиць витрачається не більше 40 секунд. Достатній рівень концентрації уваги – якщо на кожному з таблиць витрачається не більше 50 секунд. Концентрація слабка – якщо на кожному з таблиць витрачається більше 50 секунд.

1. Чи може обділена творчою уявою людина стати майстерним педагогом?
2. Для чого спеціальному педагогу необхідна уважність і спостережливість?
3. Назвіть основні властивості уваги педагога.

Тестова перевірка

Оберіть правильну відповідь

1. Педагогічна техніка – це:

- а) визнання цінності особистості, її права на вільний розвиток, на реалізацію власних можливостей;
- б) уміння спілкуватися з дітьми в різних умовах життєдіяльності;
- в) уміння керувати своєю професійною поведінкою і діяльністю, взаємодіяти з учасниками освітнього процесу;
- г) уміння використовувати власний психофізичний апарат як інструмент виховного впливу.

2. Рефлексія – це:

- а) здатність свідомості людини зосередитися на самій собі;
- б) здатність розслаблятися;
- в) відображення речей і явищ у свідомості за допомогою органів чуттів;
- г) процес управління власними вчинками.

3. Емпатія – це:

- а) здатність наслідувати рухи, жести, міміку, голос;
- б) здатність виявляти співчуття і співпереживання іншим людям, розуміти їхній стан;
- в) здатність, до спілкування;
- г) здатність до педагогічної діяльності.

4. Педагогічна ситуація – це:

- а) педагогічна діяльність; б) конфлікт;
- в) суперечність між очікуванням і реальністю; г) педагогічна задача.

5. Вирішення педагогічної ситуації – це:

- а) інтуїтивний підхід; б) технологічний процес;
- в) діяльність педагога; г) висунення і вирішення педагогічних задач.

6. Вилучіть із переліку твердження, що не є етапом вирішення педагогічної ситуації:

- а) визначення рівня знань дитини; б) діагностика ситуації і її аналіз;
- в) висунення педагогічних задач; г) моделювання нової ситуації;

7. Педагогічна ситуація може стати задачею, якщо педагог:

- а) не помічає її;
 - б) усвідомлює педагогічну ситуацію і формулює задачі, спрямовує умови, що склалися, на перебудову стосунків, наближаючись до поставленої педагогічної мети;
 - в) помічає її, але ігнорує;
 - г) намагається залучити до її вирішення якомога більше учасників.
8. *Педагогічна задача – це:*
- а) педагогічна мета, поставлена за певних умов;
 - б) перешкоди, що виникають у спілкуванні;
 - в) загострення суперечностей;
 - г) система способів і прийомів навчання.
9. *Розв'язання педагогічної задачі починається з:*
- а) усвідомлення проблеми і формулювання задачі; б) аналізу ситуації;
 - в) розробки проекту рішення і практичної його реалізації; г) аналізу результату.
10. *Внутрішня техніка – це:*
- а) техніка саморегуляції поведінки і діяльності; б) думки про професію;
 - в) самооцінка; г) прагнення до вдосконалення дітей.
11. *Складові педагогічної техніки:*
- а) вербальні й невербальні засоби; б) інтонаційні і неінтонаційні засоби;
 - в) привітність; г) зовнішній вигляд.
12. *Компоненти техніки мовлення:*
- а) міміка; б) дикція, інтонація; в) жестикуляція; г) голос, темп.
13. *Мовлення педагога реалізується у:*
- а) монолозі; б) розмові з колегами, друзями; в) бесідах у повсякденному житті; г) діалозі.
14. *Виразальні рухи м'язів обличчя – це:*
- а) пантоміміка; б) міміка; в) жести; г) вираз обличчя.
15. *Виразні рухи рук, пальців, що використовуються як засіб спілкування людей – це:*
- а) пантоміміка; б) міміка; в) жести; г) вираз обличчя.
16. *Струшування головою, постійне смикання волосся, почісування потилиці, перенісся – це:*
- а) виразальні жести; б) описові жести; в) жести-«паразити»; г) психологічні жести.
17. *Невербальні засоби спілкування:*
- а) тембр; б) пластика; в) міміка; г) інтонація.
18. *Увага – це:*
- а) психічний процес, який забезпечує сприйняття об'єкта;
 - б) форма психічної діяльності людини, що виявляється у її спрямованості та зосередженості свідомості на об'єкті при одночасному абстрагуванні від інших.
19. *Уміє розподіляти увагу той, хто:*
- а) може одночасно виконувати декілька справ;
 - б) може тривалий час аналізувати певний об'єкт;
 - в) швидко переходить від виконання однієї справи до іншої;
 - г) всі відповіді правильні.
20. *Творча діяльність, заснована на створенні нових образів, називається:*
- а) сприйняттям; б) мисленням; в) увагою; г) увагою.
21. *Уява – це:*
- а) створення в корі головного мозку нових образів на основі набутого досвіду;
 - б) пригадування образів раніше сприйнятих предметів і явищ;
 - в) створення нових образів шляхом виокремлення тих чи інших рис предмета.
22. *Досвід в процесі уяви:*
- а) не відіграє ролі; б) відіграє незначну роль; в) відіграє велику роль.
23. *Цілеспрямовано сформований образ педагога - це:*
- а) престиж; б) імідж; в) типаж; г) епатаж.
24. *Складові іміджу педагога:*

- а) зовнішній компонент; б) процесуальний компонент;
в) внутрішній компонент; г) усі відповіді правильні.

Кількість правильних відповідей _____

Заняття 3. Елементи акторської майстерності в роботі спеціального педагога – 2 год.

Форма роботи: практичне заняття з елементами тренінгу

План

1. Спільне та відмінне в театральній та педагогічній діяльності.
2. Педагогічний артистизм і його роль у формуванні професійної культури спеціального педагога.
3. Імаготерапія в роботі спеціального педагога.

Список рекомендованої літератури

1. Гін А. Прийоми педагогічної техніки. Київ, 2020. 112 с.
2. Олексієнко Н.В. Роль театру у корекційній роботі з дітьми. *Логопед.* 2018. № 9. С. 22-23.
3. Хижняк О., Сакалюк О., Куцин Е. Арт-педагогіка і арт-терапія в соціальній реабілітації дітей. Київ, 2023.

Завдання для самостійної роботи

Понятійний блок

Дайте визначення понять:

Артистизм _____

Артистична техніка _____

Театральна педагогіка _____

Імаготерапія _____

Практичний блок

1. Зробіть порівняльний аналіз професії педагога і актора з метою знаходження спільних і відмінних рис.

Педагог	Актор
Спільне	

Відмінне	

2. Напишіть міні-твір “Педагог як актор” на основі спостереження за діяльністю спеціального педагога.

3. Доберіть серію вправ, змістом яких є розвиток умінь виражати емоційний стан з допомогою невербальних засобів. Підготуйтеся до їх тренінгу в аудиторії.

4. Складіть таблицю видів театру, які можуть бути використані в роботі спеціального педагога та визначте його місце і специфіку у корекційній роботі з дітьми з ООП

Вид театру	Специфіка його використання в корекційній роботі з дітьми з ООП
Настільний театр іграшок	
Театр на липучках (магнітах)	
Тіньовий театр	
Пальчиковий театр	
Театр картинок	

5. Підготуйте сценарій лялькової вистави (вклейте у зошит). Виготовте декорації і ляльки для показу лялькової вистави з урахуванням основних законів лялькового театру і особливостей дітей (вік дітей за вибором).

Блок самоконтролю

1. Чи потрібні спеціальному педагогу акторські здібності? Відповідь обґрунтуйте.
2. На вашу думку, педагогічна діяльність спеціального педагога – це театр одного актора?
3. Назвіть основні принципи системи К. Станіславського, їх використання в професійній діяльності спеціального педагога.
4. Назвіть види лялькового театру, що використовують у корекційній роботі з дітьми з ООП.
5. Визначте творчий потенціал власної особистості.

Тест “Діагностика творчого потенціалу та креативності”

Тест містить 18 питань. Оберіть один з варіантів відповідей.

Бланк опитувальника

1. Чи вважаєте ви, що навколишній світ можна покращити?
 - а) так;
 - б) ні;
 - в) так, але тільки у деяких випадках.
2. Чи думаєте ви, що самі зможете брати участь у значних змінах навколишнього світу?
 - а) так, у більшості випадків;
 - б) ні;
 - в) так, у деяких випадках.
3. Чи вважаєте ви, що деякі з ваших ідей принесуть значний прогрес у тій сфері діяльності, яку ви оберете?
 - а) так;
 - б) звідки у мене можуть бути такі ідеї?
 - в) можливо, мої ідеї принесуть не надто значний прогрес, але деякий успіх можливий.
4. Чи вважаєте ви, що в майбутньому будете відігравати настільки важливу роль, що зможете щось принципово змінити у світі?
 - а) так, напевно;
 - б) дуже малоймовірно;
 - в) може бути.
5. Коли ви вирішуєте щось зробити, чи впевнені в тому, що справа вийде?
 - а) звичайно;
 - б) часто охоплюють сумніви;
 - в) частіше впевнена, ніж невпевнена.
6. Чи виникає у вас бажання зайнятися справою, у якій ви на цей момент некомпетентні і абсолютно її не знаєте?
 - а) так, невідоме мене приваблює;

- б) ні;
 - в) все залежить від самої справи й обставин.
7. Якщо ви займаєтеся незнайомою справою, чи буде у вас бажання досягнути досконалості?
- а) так;
 - б) що вийде, те й добре;
 - в) якщо це не дуже важко, то так.
8. Якщо справа, яку ви не знаєте, вам подобається, чи хочете ви дізнатись про неї усе?
- а) так;
 - б) ні, треба вчитися найбільш важливому;
 - в) ні, я тільки задовольню свою цікавість.
9. Коли ви зазнаєте невдачі, то:
- а) якийсь час наполягаєте, навіть всупереч здоровому глузду;
 - б) відразу махнете рукою на справу, як тільки зрозумієте її нереальність;
 - в) продовжуєте робити свою справу, поки здоровий глузд не покаже непереборність перешкод.
10. Професію потрібно обирати, виходячи з:
- а) своїх можливостей і перспектив для себе;
 - б) стабільності, значимості, потрібності професії;
 - в) престижу й переваг, які вона забезпечить.
11. Подорожуючи, чи могли б ви легко орієнтуватися на маршруті, по якому вже пройшли?
- а) так;
 - б) ні;
 - в) якщо місце сподобалося й запам'яталося, то так.
12. Чи можете ви згадати відразу ж після бесіди все, про що говорилося?
- а) так;
 - б) ні;
 - в) згадаю все, що мені цікаво.
13. Коли ви чуєте слово незнайомою мовою, чи можете ви повторити його по складам без помилок, навіть не знаючи його значення?
- а) так;
 - б) ні;
 - в) повторю, але не зовсім правильно.
14. У вільний час ви волієте:
- а) залишатися наодинці, помізкувати;
 - б) перебувати в компанії;
 - в) мені байдуже, чи буду я один або в компанії.
15. Ви займаєтеся якоюсь справою. Ви вирішуєте припинити її тільки коли:
- а) справа закінчена і, як вам здається, виконана відмінно;
 - б) ви більш-менш задоволені зробленими;
 - в) справа здається зробленою, хоча можна зробити краще. Але навіщо?
16. Коли ви на самоті, ви:
- а) любите мріяти про якісь речі, можливо, й абстрактних;
 - б) за всяку ціну намагаєтеся знайти собі конкретне заняття;
 - в) іноді любите помріяти, але про речі, які пов'язані з вашими справами.
17. Коли якась ідея захоплює вас, то ви станете думати про неї:
- а) незалежно від того, де й з ким ви перебуваєте;
 - б) тільки наодинці;
 - в) тільки там, де є тиша.
18. Коли ви відстоюєте якусь ідею, ви:
- а) можете відмовитися від її, якщо аргументи опонентів здадуться вам переконливими;
 - б) залишитеся при своїй думці, які б аргументи не висувалися;
 - в) зміните свою думку, якщо опір виявиться занадто сильним.

Ключ для обробки

Тепер підрахуйте бали.

За відповідь «а» нараховуються 3 бали, за відповідь «б» – 1 бал, за відповідь «в» – 2 бали. Подані запитання діагностували межі вашої допитливості, впевненість у собі, стабільність, зорову і слухову пам'ять, прагнення до незалежності, здатність абстрагуватися і зосереджуватися. Ці показники і є якостями творчого потенціалу.

Інтерпретація результатів тесту

48 і більше балів – у вас закладено значний творчий потенціал, що надає вам багатий вибір творчих можливостей. Якщо ви на ділі зможете застосувати ваші здібності, то вам доступні найрізноманітніші форми творчості.

18 – 47 балів – у вас є якості, які дозволяють вам творити, але є й бар'єри. Найнебезпечніший бар'єр – страх,

особливо для людей, орієнтованих на обов'язковий успіх. Острах невдачі сковує уяву - основу творчості. Страх може бути й соціальним, страхом суспільного осуду. Будь-яка нова ідея проходить через етап несподіванки, подиву, невизнання, осуду навколишніми. Острах осуду за нове та незвичне для інших, а також здивовані погляди, сковують творчу активність, знищують творчу особистість.

Тестова перевірка

Оберіть правильну відповідь

1. Артистичні вміння – це:

- а) здатність до імпровізації, виразність, яскравість;
- б) драматизація, інсценування літературних творів;
- в) читання віршів, декламація;
- г) складання творчих розповідей.

2. Основою ідеєю системи К. С. Станіславського є ідея про:

- а) психологічне налаштування на роль;
- б) єдність елементів внутрішнього і зовнішнього самопочуття;
- в) живу фізичну дію;
- г) керування психофізичним станом актора.

3. Який із названих видів театру не є ляльковим:

- а) настільний; б) театр картинок; в) пальчиковий; г) драматичний.

4. Серед нижче перерахованих характеристик акторської і педагогічної діяльності, оберіть ту, що не є спільною для цих професій:

- а) процес театральної і педагогічної творчості здійснюється в обстановці публічного виступу;
- б) в основі театральної і педагогічної діяльності лежить творчість у відведений для цього час;
- в) театральна і педагогічна творчість перетворює об'єкт впливу на суб'єкт;
- г) театральна і педагогічна творчість носять колективний характер.

5. Імаготерапія – це:

- а) вид театру; б) засіб корекції через образ, театралізацію;
- в) метод ігрової психотерапії; г) психологічне налаштування на роль.

Кількість правильних відповідей _____

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ ЯК ПОКАЗНИК ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ СПЕЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА

Заняття 4. Професійно-педагогічне спілкування спеціального педагога – 2 год.

Форма проведення: практичне заняття

План

1. Професійно-педагогічне спілкування, його особливості, функції, види.
2. Характеристика основних стилів спілкування (демократичний, ліберальний, авторитарний, інтегративний).
3. Педагогічна деонтологія спеціального педагога.
4. Техніка мовлення спеціального педагога.
5. Техніка невербальної взаємодії.
6. Особливості професійного спілкування у фаховій діяльності спеціального педагога.

Список рекомендованої літератури

1. Андрейців І. Словничок освіченого українця. Як можна і не можна говорити про людей. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2018/01/23/228588/>

2. Кашуба Л., Лабенко О. Щодо професійної підготовки майбутніх вчителів-логопедів. Наукові записки. Серія: Філологічні науки, (193), 2023. С. 224–230. URL: <https://journals.cusu.in.ua/index.php/philology/article/%20view/88>.
3. Колишкін О.В. Корекційна освіта. Вступ до спеціальності: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Суми : Університет. кн., 2020.
4. Савінова Н.В. Карпенко К.М. Професійна педагогічна ідентичність як проблема професіонального самовизначення становлення майбутнього вчителя-логопеда. Інноваційна педагогіка. Корекційна педагогіка. 2024. Випуск 70. Том 1. С.58-62. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2024/70/part_1/13.pdf
5. Серета І.В. Педагогічна деонтологія, риторика та культура мовлення : навч.-метод.пос. Миколаїв : Іліон, 2020. 184 с. URL: <https://surl.li/detwbi>
Шевченко Ю. М. Педагогічна деонтологія : навч.-метод. посіб. [для студ. спеціальності «Початкова освіта»] / Авт.-укл. Юлія Михайлівна Шевченко. Мелітополь : Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2018. 130 с. URL: <https://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/2963/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%A8%D0%B5%D0%B2%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>

Завдання для самостійної роботи

Понятійний блок

Дайте визначення понять:

Спілкування _____

Педагогічне спілкування _____

Стиль спілкування _____

Особистісно орієнтоване спілкування _____

Педагогічна деонтологія _____

Педагогічний такт _____

Техніка мовлення _____

Практичний блок

1. Складіть таблицю стилів педагогічного спілкування.

Стиль	Характеристика

--	--

2. За допомогою психодіагностичних методик визначте власний стиль педагогічного спілкування та рівень розвитку комунікативних здібностей (вказати методика, за якою здійснювалась діагностика та отриманий результат).

3. Прочитайте статтю І. Андрейців “Словничок освіченого українця. Як можна і не можна говорити про людей” і виконайте завдання:

1) У кожному пункті підкресліть 1, 2 чи жодного варіанту звернення до осіб з інвалідністю, що є, на вашу думку, коректним:

- а) інвалід – особа з інвалідністю;
- б) аутист – особа з аутизмом;
- в) слабочуючий – глухий;
- г) сліпий – незрячий;
- д) імбецил – розумово відсталий;
- е) Даун – дитина з синдромом Дауна

2) Які з наступних груп дітей мають особливі освітні потреби?

- а) діти з інтелектуальними порушеннями
- б) діти з ДЦП;
- в) діти-переселенці з Африки;
- г) діти з хворобою серця;
- д) діти з неблагополучної сім'ї;
- е) обдаровані діти;
- є) діти з розладами поведінки;
- ж) діти, що навчаються у спортивній школі-інтернаті.

4. Розробіть пам'ятку основних заповідей спілкування педагога з дітьми з особливими освітніми потребами.

5. Складіть перелік порад стосовно невербальної комунікації.

6. Підготуйте інформацію (історію з вашого життя чи життя оточуючих, статтю з медіа джерел, сюжет з художньої літератури чи кінофільму) про ставлення до осіб з інвалідністю. Чому, на Вашу думку, люди так поведуться? Якими були наслідки такої поведінки.

Блок самоконтролю

1. Назвіть типи ставлення педагога до вихованців і стилі спілкування.
2. Яке, на вашу думку, повинне бути ставлення педагога до дітей з особливими освітніми потребами?
2. Розкрийте етапи спілкування.
3. Від чого залежить ефективність педагогічного спілкування?
4. Від чого залежить вибір стилю спілкування?
5. Яким чином можна розвивати педагогічний такт?
6. Як Ви розумієте поняття “педагогічний оптимізм”, “милосердя”, “емпатія”, “толерантність”, “педагогічна справедливість”, “гуманність і повага до дитини”, “педагогічний обов'язок”.

Тестова перевірка

Оберіть правильну відповідь

1. Педагогічне спілкування – це:

- а) професійне спілкування педагога з дітьми, спрямоване на створення сприятливого емоційно-психологічного клімату;
 - б) різноманітні особистісні форми контакту за межами офіційних стосунків;
 - в) спілкування за допомогою невербальних засобів;
 - г) спілкування, що виражається в обміні інформацією і її розумінні партнерами.
2. *Функції, що не стосуються педагогічного спілкування:*
- а) обмін інформацією та ролями; б) пізнання особистості;
 - в) співпереживання; г) відтворення.
3. *Стиль педагогічного спілкування:*
- а) демократичний; б) педагогічний; в) особистісний; г) психолого-педагогічний.
4. *Наука про конфлікти:*
- а) педагогічна синергетика; б) конфліктологія;
 - в) педагогічна соціоніка; г) педагогічна акмеологія.
5. *Перешкоди у спілкуванні:*
- а) трампліни; б) бар'єри; в) конфлікти; г) суперечки.
6. *Етапи педагогічного спілкування за В. А. Кан-Каліком:*
- а) аналіз ситуації, усвідомлення і формулювання задачі, розробка проекту рішення, практична реалізація запланованого рішення, аналіз результату;
 - б) визначення мети розповіді, вибір змісту, побудова розмови, кінцівка розповіді;
 - в) прогностичний, комунікативна атака, керування спілкуванням у ході педагогічного процесу, аналіз спілкування і його моделювання у наступній діяльності;
 - г) результативний.
7. *Педагогічний такт – це:*
- а) почуття міри, яке показує найделікатнішу лінію поведінки педагога стосовно дітей, батьків чи колег, виявляється у здатності поважати інших, рахуватись з їхнім почуттям власної гідності;
 - б) міра педагогічно доцільного, домірного, відповідного ситуації і особливостям конкретного дошкільника впливу вихователя на дитину;
 - в) психічні властивості педагога, які є передумовою успішного виконання ним різних ролей у спілкуванні;
 - г) дотримання норм моралі.
8. *Педагогічний такт проявляється в:*
- а) урівноваженій поведінці вихователя; б) постійній оцінці діяльності дітей;
 - в) прояві довіри до дітей; г) спрямованості на дитину.
9. *Педагогічні умови, які сприяють ефективності спілкування:*
- а) володіння психолого-педагогічними якостями та уміннями; б) організаторські вміння;
 - в) дидактичні прийоми; г) методи навчання.
10. *Педагогічна деонтологія –це:*
- а) наука, що вивчає мораль;
 - б) розділ етичної теорії (учення про мораль), у якому розглядаються проблеми обов'язків, моральних вимог і норм. Це сукупність етичних норм, яких дотримуються працівники при виконанні своїх фахових обов'язків;
 - в) система неофіційних уявлень, норм та оцінок, що регулюють поведінку педагога у суспільстві, практична реалізація положень якої забезпечується громадським осудом;
 - г) педагогічний такт.

Кількість правильних відповідей _____

Заняття 5. Творчість та майстерність спеціального педагога в організації освітнього процесу – 2 год.

Форма роботи: практичне заняття

План

1. Розвивальне середовище та умови його створення.
2. Особливості організації навчальної діяльності дітей з особливими освітніми потребами.
3. Творчість педагога в організації трудової діяльності дітей з особливими освітніми потребами.
4. Сучасні форми організації ігрової діяльності.
5. Організація художньо-творчої і самостійної діяльності дітей з особливими освітніми потребами.
6. Особливості взаємин педагога з батьками дітей з особливими освітніми потребами

Список рекомендованої літератури

1. Козлюк О., Остапчук О. Педагогічна творчість у формуванні педагогічної культури батьків в умовах інклюзивної освіти. *Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти: Матеріали III Міжнародних педагогічних читань пам'яті професора Т.І.Поніманської. Рівне, 2020. С.87-89.*
2. Кляпець О. Формуємо батьківську команду в інклюзивній груп. *Вихователь-методист дошкільного закладу. 2020. № 3. С. 36-39.*
3. Наливкіна Н. Педагогіка партнерства – запорука успіху спеціальної школи. *Початкова школа. 2018. № 5. С. 56-57.*
4. Цимбаленко О. Справа не в діагнозі. Як керувати розвитком дитини та формувати необхідні навички. Київ: Дух і Літера, 2024. 176 с.

Завдання для самостійної роботи

Понятійний блок

Дайте визначення понять:

Партнерство педагога з батьками _____

Інклюзивне освітнє середовище _____

Розвивальне середовище _____

Ресурсна кімната _____

Практичний блок

1. Підготуйте план створення ресурсної кімнати в ЗДО (ЗСО) для дітей з особливими освітніми потребами та зобразіть схематично у зошиті.

2. Підготуйте план-конспект заняття з використанням нетрадиційних методів корекційної роботи (або гри, або трудову діяльність дітей) та будьте готові до його проведення.

3. Наведіть приклади вправ для зняття втоми під час заняття чи уроку.

4. Складіть перелік правил комунікації з батьками дітей з особливими освітніми потребами.

Блок самоконтролю

1. Які конфлікти можуть виникати у спільній діяльності педагога і батьками дітей з особливими освітніми потребами? Назвіть шляхи їх вирішення.

2. Розкрийте роль розвивального середовища у вихованні дітей з особливими освітніми потребами.

3. Які приклади розумного пристосування в інклюзивному освітньому середовищі Ви можете назвати?

4. Яка роль ресурсної кімнати як складової інклюзивного освітнього середовища? З яких зон вона складається?

5. Що таке медіатека?

Тестова перевірка

Оберіть правильну відповідь

1. Гуманізація педагогічного процесу освітнього закладу полягає у:

а) збільшенні кількості гуртків;

б) збільшенні об'єму знань;

в) наданні дитини свободи вибору;

г) організації виховного розвивального середовища, орієнтації на розвиток особистості, врахування індивідуальних потреб вихованців, дослідження їх розвитку.

2. Ефективність виховної системи залежить від:

а) психологічного клімату в групі;

б) цілісності і системності виховної системи;

в) самопочуття дитини, її соціальної захищеності, внутрішнього комфорту;

г) дисципліни в групі.

3. Вирішальний вплив на ставлення батьків до педагога має:

а) ставлення дитини до вихователя;

б) ставлення вихователя до батьків вихованця;

в) ставлення вихователя до їхньої дитини.

4. Розвивальне предметне середовище – це:

а) система умов, що забезпечує повноту розвитку діяльності дитини і її особистості;

б) естетичні умови, що сприяють гармонійному розвитку дітей;

в) оформлення в одному стилі предметного світу навколо дитини;

г) іграшки, настільні ігри, спортивний інвентар.

5. Методи і технології, що сприяють формуванню соціальних якостей у дітей:

а) проблемний метод;

б) технологія співробітництва і взаємодії;

в) словесний метод;

г) метод наочності.

Кількість правильних відповідей _____

Заняття 6. Шляхи професійного самовиховання спеціального педагога – 2 год.

Форма роботи: практичне заняття

План

1. Самовиховання як психолого-педагогічний процес.
2. Головні напрями самовиховання.
3. Засоби здійснення самовиховання.
4. Аналіз методів самовиховання (на індивідуальному матеріалі).

Список рекомендованої літератури

1. Загородня Л.П., Титаренко С.А. Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу : навчальний посібник. Суми, 2023. 319 с.
2. Калюжна Є.М. Тренінг самоефективності особистості. Суми: Університетська книга, 2021, 224 с.
3. Кацавець Р. Психологія розвитку особистості. Київ: UnivShop, 2024. 152 с.
4. Пукас І.Л. Основи саморозвитку професійної компетентності майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти. Київ: Центр навчальної літератури, 2022. 134 с.

Завдання до самостійної роботи

Понятійний блок

Дайте визначення понять:

Самовиховання _____

Самовдосконалення _____

Саморозвиток _____

Інформальна освіта _____

Неформальна освіта _____

Практичний блок

1. Напишіть самохарактеристику за планом:

Мета життя: _____

Характеристика інтелекту _____

Життєвий досвід _____

Позитивні риси _____

Негативні риси _____

Готовність до педагогічної діяльності _____

2. Напишіть есе на тему: «Що в моєму характері допоможе мені і що може завадити стати хорошим спеціальним педагогом?»»

3. Складіть індивідуальну траєкторію професійного розвитку на найближчий період. Візьміть участь в одному з інформальних (неформальних) заходів підвищення власного професійного рівня. Підготуйте короткий звіт за результатами підвищення кваліфікації.

4. Продумайте і запропонуйте варіанти можливого використання у професійному самовдосконаленні вихователя засобів керування психологічним станом (музикотерапія, бібліотерапія, працетерапія, імітаційна гра, аутогенне тренування).

Блок самоконтролю

1. Проаналізуйте зміст самовиховання як психолого-педагогічного процесу.
2. Які, на Вашу думку, головні напрями самовиховання?
3. Визначте найефективніший засіб самовиховання.
4. Проаналізуйте методи самовиховання (на індивідуальному матеріалі).
5. Здійсніть самооцінку професійних якостей педагога.

Інформаційна інструкція:

Прочитайте наведені твердження, усвідомите і оцініть, якою мірою кожне з них відповідає Вашій професійній діяльності, за наступною шкалою:

- Завжди проявляється.
- Дуже часто.
- Часто.
- Не часто.
- Іноді.
- Рідко.
- Ніколи не проявляється.

На бланку поставте крапку чи хрестик на перетині вертикальної лінії номера твердження і горизонтальної лінії оцінки. Потім з'єднайте прямими лініями всі зроблені Вами позначки.

1. Веду заняття із захопленням, забуваючи про минулі і майбутні обставини.
2. У роботі опираюся, головним чином, на власну думку і досвід.
3. Знаю і відчуваю, що мені треба зробити для поліпшення своєї роботи.
4. Під час занять відразу сприймаю ситуацію і намагаюся знайти потрібне рішення.
5. Намагаюся чітко продумувати свої дії, і як ці дії будуть сприйматися дітьми.
6. Веду заняття чітко за наміченим планом, відхиляючись від нього при певних обставинах.
7. Вважаю всі свої дії професійно виправданими.
8. Знаю себе і прагну до самостійності в роботі.
9. Знаю і враховую в роботі фізіологічні та психологічні особливості кожної дитини.
10. Намагаюся на заняттях і в спілкуванні обов'язково поєднувати гру, вивчення, рух і роздум.
11. На заняттях і в спілкуванні можу стримати прояв своїх негативних емоцій.
12. З будь-якою дитиною можу відразу налагодити хороші взаємини.

13. Спеціально прагну дізнатися щось нове для своєї роботи.
 14. Для занять хочеться самостійно розробити і спробувати щось нове.

Бланк відповідей:

ПІБ (шифр) _____
 Вік _____ Стаж _____
 Освіта, категорія: _____ Дата обстеження: « _____ »

Завжди														
Дуже часто														
Часто														
Не часто														
Іноді														
Зрідка														
Ніколи														
№ питання	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

ПРОФЕСІЙНІ ЯКОСТІ:

1. Ординарність - захопленість.
2. Залежність - самостійність.
3. Самовпевненість - самокритичність.
4. Професійна ригідність - професійна гнучкість.
5. Індиферентність - рефлексивність.
6. Імпровізація - стереотипність.
7. Професійна невпевненість - професійна самосвідомість.
8. Занижена самооцінка - висока самооцінка.
9. Спрощене розуміння дітей - глибоке розуміння дітей.
10. Односторонній підхід - цілісний підхід до дітей.
11. Самовладання - невитриманість.
12. Недостатня комунікативність - контактність.
13. Задоволення знаннями - пізнавальні потреби.
14. Стандартний підхід - творча спрямованість.

Тестова перевірка

Оберіть правильну відповідь

1. Аналізуючи свою діяльність педагог вирішує такі завдання:
 - а) визначає результативність; б) проводить корекцію;
 - в) узагальнює свій досвід, доводить до колег; г) усі відповіді правильні.
2. Самовдосконалення педагога – це:
 - а) робота з педагогічною літературою; б) консультації батьків; в) участь у семінарах;
 - г) процес цілеспрямованого і дієвого впливу педагога на власну особистість з метою підсилення своїх чеснот, моральних якостей, поліпшення професійних здібностей і вмінь, підвищення емоційної врівноваженості, соціальної компетентності.
3. Внутрішня мотивація педагога починається з:
 - а) самонаказу; б) самосхвалення; в) самоаналізу; г) самопереконання.
4. Самовиховання – це:
 - а) процес управління людиною власними психологічними і фізіологічними станами, а також вчинками;
 - б) усвідомлена, цілеспрямована діяльність педагога на саморозвиток, самоосвіту, удосконалення позитивних і подолання негативних особистісних якостей;
 - в) активна, цілеспрямована пізнавальна діяльність педагога, пов'язана з пошуком і засвоєнням знань, необхідних для професійної діяльності;
 - г) формування людиною своєї особистості відповідно до свідомо поставленої мети.
5. Процес управління людиною власними психологічними і фізіологічними станами, а також вчинками – це:
 - а) саморозвиток; б) самовиховання; в) самовдосконалення; г) саморегуляція.

6. Виховання доброзичливості й оптимізму; контроль за своєю поведінкою (регуляція м'язового напруження, темпу рухів, мовлення, дихання); розрядка в діяльності (трудотерапія, музикотерапія, гумор, бібліотерапія, імітаційна гра); самопереконання належать до найважливіших засобів:

а) саморегуляції; б) самовиховання; в) самовдосконалення; г) саморозвитку.

7. Метод регуляції психічного стану за допомогою читання художніх творів називається:

а) трудотерапія; б) музикотерапія; в) бібліотерапія; г) імітотерапія.

8. Основні етапи аутогенного тренування:

а) вивчення теоретичної літератури; б) входження у стан релаксації, самонавіювання на фоні стану релаксації, вихід із стану релаксації;

в) читання, багаторазове повторення, запам'ятовування вивченого; г) фізкультурні вправи.

Кількість правильних відповідей _____

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Авторитарне навчання – примусове, безособистісне, інтелектуалізоване навчання, що оцінюється ззовні та спрямоване на засвоєння знань.

Авторитарний стиль керівництва – стиль диктату. Підлеглий розглядається як пасивний виконавець і йому фактично відмовлено в праві на самостійність та ініціативу.

Авторитет – загально визнаний вплив людини на інших, який визначається її цінністю для них, об'єктивними заслугами.

Артистизм (педагогічний) – здатність до органічного існування в умовах педагогічного процесу, внутрішня витонченість, прагнення до нестандартних рішень через образні асоціації, вміння вибудовувати свою поведінку в ті моменти, коли здійснення педагогічного впливу природнім шляхом не приводить до бажаного результату і необхідна свідомо створена поведінка у відповідності з ситуацією.

Аутогенне спілкування – метод свідомої психічної саморегуляції людини, що полягає в оволодінні системою прийомів концентрації уваги, самонавіювання тощо.

Багатство мовлення – якість мовлення, що характеризує активний запас мовних засобів, із яких людина здатна вибрати потрібний елемент і застосувати його для вираження необхідної інформації.

Бар'єри спілкування – перешкоди, що виникають у спілкуванні.

Бібліотерапія – метод регуляції психічного стану за допомогою читання художніх творів, віршів тощо.

Вибірковість сприймання – залежність сприймання від набутого досвіду, мети, змісту життя, діяльності; індивідуальних особливостей людини.

Виразність мовлення – особливості структури мовлення, які підтримують увагу та інтерес слухача.

Гіперкомунікабельність – риса особистості, що виражає високий рівень потреби у спілкуванні. Вона, як правило, характеризується великою кількістю поверхових контактів, у яких центром комунікації є ця людина.

Гіпокомунікабельність – риса особистості, що виражає низький рівень потреби у спілкуванні. Вона характеризується невеликою кількістю контактів, пасивною позицією людини у комунікативному акті.

Гнучкість голосу – здатність голосу легко і швидко змінюватися за висотою, тембром, силою і тривалістю звучання.

Гуманістична спрямованість – спрямованість на особистість іншої людини.

Демократичний стиль керівництва – стиль, що ґрунтується на глибокій повазі до особистості кожного, основою його є довіра й орієнтація на самоорганізацію, самокерівництво, самоуправління особистості та колективу.

Дикція – чітка вимова звуків, складів, слів, фраз.

Дистанція у спілкуванні – відстань між тими, хто спілкується, що виступає ознакою характеру взаємодії. Розрізняють інтимну (до 45 см), персональну (120 см), соціальну (120-400 см) та публічну (400-700 см) дистанції у спілкуванні.

Експресивність мовлення – виявлення в мовленні найрізноманітніших почуттів і оцінок мовця за допомогою засобів виразності.

Емоційна стабільність – здатність володіти собою у будь-якій ситуації, зберігати самоконтроль, здійснювати саморегуляцію незалежно від сили зовнішніх факторів, що провокують емоційний зрив.

Емпатія – здатність виявляти співчуття і співпереживання іншим людям, розуміти їхній стан, готовність надати їм посильну допомогу.

Жести – виразні рухи рук, пальців, що використовуються як засіб спілкування людей.

Зворотній зв'язок у педагогічному спілкуванні – відомості про наслідки власних дій.

Здібності – індивідуальні особливості, які визначають успішність тієї чи іншої діяльності.

Ідентифікація – процес ототожнення людини з іншою людиною, групою людей.

Імітаційна гра (імітотерапія) – активний метод опосередкованого впливу на психічний стан, що полягає у програнні суб'єктом ролі такої людини, якою б йому хотілося бути.

Імітація – здатність наслідувати рухи, жести, міміку, голос іншої людини.

Інтерактивна сторона педагогічного спілкування – аспект спілкування, що характеризує стратегію взаємодії партнерів. Виділяють такі типи стратегій взаємодії: конкуренція, кооперація, співробітництво.

Інтонація – певний ритмомелодійний лад мовлення, який виявляється у підвищенні або зниженні тону під час промовляння.

Комунікабельність – риса особистості, яка виявляється у здатності легко вступати в контакт і відчувати задоволення від процесу комунікації.

Комунікативна сторона спілкування – аспект спілкування, що виражається в обміні інформацією і її розумінні партнерами.

Комунікативні вміння – різновид професійних умінь педагога, що відображає рівень його готовності до реалізації професійного спілкування.

Комунікативні ознаки мовлення – точність, логічність, багатство, чистота, доречність, достатність, якість, виразність, емоційність висловлювання.

Комунікативність – професійна здатність педагога, що характеризується потребою у спілкуванні, готовністю легко вступати в контакт і відчувати задоволення від процесу комунікації.

Конфлікт – крайнє загострення суперечностей, зіткнення особистостей – їхніх ідей, інтересів, потреб, оцінок, рівня домагань тощо.

Креативність – сутність якостей психіки, що забезпечують продуктивні перетворення в діяльності особи, а також засоби до створення якісно нового.

Культура мовлення – уміння активно використовувати сучасну літературну мову з усіма її багатствами, з притаманними літературній мові нормами.

Міміка – сукупність рухів частин обличчя людини, що виражають її стан або ставлення до того, що вона сприймає.

Мотивація – спонукання, що викликають активність організму і визначають її спрямованість.

Навіювання – неусвідомлений вплив однієї людини на іншу, який викликає певні зміни в її психології і поведінці.

Невербальне спілкування – спілкування, що здійснюється немовними засобами; позою, міжособистісним простором.

Нерефлексивне слухання – умовно пасивне слухання, що полягає в умінні уважно слухати співрозмовника, не втручаючись у його мовлення своїми зауваженнями.

Неформальне спілкування – різноманітні особистісні форми контакту за межами офіційних стосунків.

Новаторський педагогічний досвід – педагогічні ідеї, що виходять за межі існуючих нормативів і сприяють створенню нових педагогічних систем і технологій.

Обдарованість – 1) високий рівень задатків, схильностей. Обдарованість є результатом і свідченням високого рівня інтелектуального розвитку. Існує загальна і спеціальна обдарованість. Обдарованість виявляється в конкретних психічних процесах. Розрізняють моторну, сенсорну, перцептивну, інтелектуальну обдарованість тощо. Обдарованість є сплавом природженого і набутого досвіду; 2) індивідуальна потенціальна своєрідність задатків людини, завдяки яким вона може досягти значних успіхів у певній галузі діяльності.

Обдаровані діти – діти, в яких у ранньому віці виявляються здібності до виконання певних видів діяльності.

Пантомімічні рухи – виразні рухи тіла або його окремих частин, зміна в ході, поставі, жестах, які передають психічний стан, ставлення до тих чи інших явищ.

Педагогічна деонтологія – наука про професійну поведінку педагогічного працівника, про його обов'язок. Змістом педагогічної деонтології є система морально-етичних норм і принципів, необхідних педагогові для виконання своїх професійних обов'язків. Ключовими етичними

категоріями педагогічної деонтології є: обов'язок, відповідальність, справедливість, честь і гідність, гуманність, демократичність, повага, співчуття.

Педагогічна задача – виявлені в освітньому процесі суперечності, які враховує вихователь, стимулюючи розвиток особистості дитини, це педагогічна мета, поставлена за певних умов (ситуація + мета = задача).

Педагогічна креативність - внутрішня передумова творчої педагогічної діяльності, що полягає у творчій активності вчителя і не стимулюється ззовні.

Педагогічна майстерність – комплекс властивостей особистості, що забезпечує високий рівень самоорганізації професійної педагогічної діяльності.

Педагогічна ситуація – фрагмент педагогічної діяльності, що містить суперечності між досягнутим і бажаним рівнями вихованості дітей і дитячого колективу.

Педагогічна творчість - 1) оригінальний, високоефективний підхід педагога до освітніх завдань, збагачення теорії і практики виховання і навчання; 2) діяльність, що породжує дещо якісно нове і відрізняється неповторністю, оригінальністю й суспільно-історичною унікальністю; 3) діяльність, що спрямована на постійне вирішення низки освітніх завдань в обставинах, що змінюються, під час якої педагог виробляє і втілює у спілкуванні з дітьми оптимальні, органічні для даної педагогічної індивідуальності нестандартизовані педагогічні рішення, опосередковані особливостями об'єкта-суб'єкта педагогічного впливу.

Педагогічна техніка – вміння керувати своїми поведінкою і діяльністю, взаємодіяти з іншими людьми.

Педагогічний такт – почуття міри, яке показує найделікатнішу лінію поведінки педагога стосовно дітей чи колег, виявляється у здатності поважати інших, рахуватися з їхнім почуттям власної гідності.

Педагогічний імідж – професійний образ педагога, який він собі створює відповідно до його уявлень про зовнішній вигляд, поведінку і характер діяльності у певній ситуації.

Педагогічне спілкування – професійне спілкування педагога з дітьми, спрямоване на створення сприятливого емоційно-психологічного клімату в колективі. Виділяють такі етапи педагогічного спілкування: прогностичний (моделювання педагогом спілкування); “комунікативна атака” (організація спілкування в момент початкової взаємодії); керування спілкуванням у ході педагогічного процесу; аналіз спілкування і його моделювання у наступній діяльності.

Педагогічний талант – виняткова здатність людини до педагогічної діяльності.

Педагогічні здібності – сукупність психічних особливостей вихователя, необхідних для успішного оволодіння педагогічною діяльністю, її ефективного здійснення.

Педагогічні уміння – сукупність послідовно розгорнутих дій, що ґрунтуються на теоретичних знаннях. Частина цих дій може бути автоматизованою (навички).

Переконання – звернення до свідомості людини з опорою на її почуття і досвід з метою формування в неї свідомого ставлення до норм поведінки.

Перцептивна сторона спілкування – аспект спілкування, що виявляється в сприйманні і розумінні партнерами один одного.

Перцепція – відображення речей і явищ у свідомості за допомогою органів чуттів.

Професіограма вихователя – певний набір якостей і особистісних характеристик, необхідних для роботи з дітьми. До професіограми вихователя входить життєва позиція; загальна культура; педагогічна спрямованість; моральні, вольові якості особистості; педагогічні здібності; креативність; високий рівень загальних і спеціальних знань; особливості уваги; зовнішній вигляд тощо.

Релаксація – розслаблення, перехід у стан рівноваги.

Ресурсна кімната – це спеціально організований освітній процес, спрямований на гармонійний емоційний, психічний та фізичний розвиток дитини, групи дітей з особливими освітніми потребами.

Рефлексія – здатність свідомості людини зосередитися на самій собі.

Самовиховання – формування людиною своєї особистості відповідно до свідомо поставленої мети.

Самонавіювання – вплив людини на саму себе з метою самовиховання, внаслідок чого в неї виникають різні психічні і соматичні стани.

Самооцінка – оцінювання людиною своїх власних якостей і поведінки, досягнень і невдач, достоїнств і недоліків.

Саморегуляція – процес управління людиною власними психологічними і фізіологічними станами, а також вчинками.

Співпереживання – переживання людиною тих самих почуттів і емоцій, які характерні для людей, що знаходяться поруч.

Співробітництво педагогічне – спільна діяльність педагога та дітей, що характеризується активним залученням дітей у спільну працю, навчання й викликає радісне почуття успіху, задоволення, руху вперед, розвитку.

Стиль педагогічного спілкування – система способів і прийомів спілкування, яка має стійкі характеристики і залежить від особистісних якостей педагога та параметрів ситуації спілкування.

Творче самопочуття – внутрішній стан, що визначає творчий характер діяльності педагога під час освітнього процесу.

Толерантність – терпимість до чужих думок.

Увага (педагогічна) – спрямованість і зосередженість свідомості педагога на будь-якому реальному чи ідеальному об'єкті педагогічної діяльності – особистості дитини, конкретній педагогічній ситуації тощо.

Уміння вербального спілкування – комунікативне вміння педагога, яке полягає у використанні в професійному спілкуванні жестів, міміки, пантоміміки; якості голосу, діапазон, тональність; голос, шум; системи знаків організації простору, часу в комунікативному процесі.

ДОДАТКИ

Додаток А

Вправи на виразність міміки і жестів

Постава

Встаньте спиною до стіни (*точки дотику зі стіною – потилиця, лопатки, п'ятки*). Залишайтеся у такому положенні рахуючи до десяти. В цей час добре читати вірші або розповідати про улюблені речі. Після цього відійдіть від стіни і спробуйте зберегти поставу.

Малярний пензель (Н.Є.Щуркова)

З'єднайте руки, витягнуті вперед, кистями – це уявний малярний пензель; фарбуйте цим пензлем горизонтальну і вертикальну поверхню; сумлінно “фарбуйте”, щільно проводячи пензлем по вдаваній стіні.

Хмарка

Уявіть, що на долоні витягнутих рук сіла хмаринка – ніжна, лагідна, пухнаста. Підкиньте її і спіймайте; перекиньте з однієї руки на іншу; відпустіть вгору і обережно спіймайте; погладьте ніжно її пухнасті боки; відпустіть у небо і попрощайтеся.

Скло

Здобувачі об'єднуються у діади, ведуть мімічний діалог, ніби через товсте скло, яке не пропускає звука. Зміст діалогу обговорюється заздалегідь.

Дай відповідь без слів

Учасники по чергово задають один одному запитання, але відповіді на ці запитання даються досить лаконічно – лише за допомогою міміки.

Зайві жести

Продемонструйте жести, які можуть відволікати, дратувати, виражати невпевненість, відвертість, недовір'я і замкнутість, напруженість, нервозність, самоконтроль.

Що це означає?

Розшифруйте жест вашого одногрупника. Поясніть і обґрунтуйте його (*жесту*) доречність. Використовуйте свій досвід і спостережливість. Студенти діляться на декілька підгруп, придумують сюжет і зміст спілкування, програють задумане в ізоляції. Потім виносять на загальний огляд, “вимкнувши” звук в ситуації, що розігрується. “Глядачі” визначають суть того, що відбувається за мімічними показниками.

Дзеркало (М. Кнебель)

Для точності пластичних рухів і для того, щоб відчути внутрішній ритм іншої людини, і якомога повніше відобразити його, два студенти стоять один навпроти одного. Один студент “дивиться у дзеркало”, а інший – виконує роль дзеркала. “Дзеркало” повторює всі рухи того, хто в нього дивиться.

Різні почуття

Продемонструйте 2 протилежні стани: горе та радість, любов і ненависть, втомленість і бадьорість тощо.

Зобразіть за допомогою міміки й пантоміміки подив, хвилювання, гнів, іронію та інші почуття.

Перетворення предметів

У руках умілого артиста олівець може стати підзорною трубою, аркуш паперу – дзеркалом, носова хустинка – серветкою. Це називається мистецтвом пантомімі.

Завдання: перетворити простий предмет (лінійку, ручку) в щось зовсім інше і виконувати при цьому певні маніпуляції, щоб глядачі могли здогадатися, що це за предмет. Виконання дій відбувається без єдиного слова.

Глухий телефон (Н. Анікеєва)

Передайте іншому невідоме йому завдання (поправити зачіску, легше вдягнутися і т.д.). Використовуйте лише міміку і жести. Порівняйте й обговоріть те, що показували ви, і те, що зрозумів ваш партнер.

Вправи на розвиток уваги й спостережливості

Вправи на зорову увагу

1. Візьміть будь-який предмет (*ручку, годинник тощо*) і розгляньте його форму, колір, особливості та деталі. Потім, закривши предмет, розкажіть про нього все, що запам'ятали, що привернуло вашу увагу. Після цього знову подивіться на предмет, перевіряючи і порівнюючи свою розповідь із характеристикою реального предмета.
2. Роздивіться на фотографіях людей, потім заберіть їх і по пам'яті розкажіть те, що ви побачили.
3. Уважно роздивіться свого сусіда (*як він одягнений, які кольори переважають в одязі, в якій позі він сидить тощо*). Потім, відвернувшись від нього, опишіть його.
4. Розгляньте будь-який візерунок і намалюйте його по пам'яті.
5. Повторіть пози людей на фотографіях. (*Можна використовувати фотографії з груповими портретами*).
6. Розвитку навичок зібраності, зосередженості, вміння працювати в колективі можуть сприяти, наприклад, такі вправи із театральної педагогіки, як-от:
 - а) встаньте в шеренгу за зростом, в алфавітному порядку (*за прізвищем, за ім'ям*), за кольором волосся (*від самих світлих до самих темних*);
 - б) назвіть найвіддаленіший і найближчий об'єкти в полі вашого зору;
 - в) перерахуйте в аудиторії всі предмети певного кольору й відтінку; предмети, назви яких починаються з однієї літери;
 - г) точно відтворіть ряд рухів, зроблений товаришем;
 - д) запам'ятайте розміщення предметів на столі, для того щоб вийшовши з кімнати і повернувшись, точно розповісти про зміни, які відбулися у вашу відсутність;
 - е) роздивіться очі товаришів, розкажіть, якої вони форми, кольору, який їх вираз. Потім перевірте точність розповіді, знайдіть тонкощі, непомічені з першого разу.

Вправи на слухову увагу

1. Послухайте і запам'ятайте звуки вулиці, коридору і розкажіть, що почули.
2. Знайдіть захований предмет. Студенту показують будь-який предмет і висилають його за двері. Інші – його ховають. Один із студентів має слідкувати за тим, хто шукає цей предмет то посилюючи, то послаблюючи будь-який звук, *наприклад, стукати по парті, в залежності від того, наближається чи віддаляється той, хто шукає від предмета*.

Вправи на дотикову увагу

1. Визначте номінал грошової монети, не дивлячись на неї.
2. Визначте на дотик, що за предмети лежать на столі під хустиною.
3. Визначте за контуром літери, вирізані з картону.
4. Визначте на дотик матеріал, форму, предмет, за рукою впізнай товариша, визначте температуру в кімнаті.

Вправи на загальну увагу

Проводяться з групою здобувачів вищої освіти. Вони дозволяють розвивати почуття колективізму, тренувати здатність утримувати в полі зору великий простір.

Друкарська машинка

Між учасниками розподіляються букви алфавіту і пропонується “надрукувати” будь-яку відому фразу. Наприклад, краса врятує світ та ін. Інтервали між словами відмічає вся група – стукає ногами по підлозі, а в кінці речення встає. Для різноманітності можна позначити букви підняттям руки або вставанням.

Що змінилося?

Група ділиться на дві підгрупи. Одна буде об'єктом уваги, інша – фіксує свою увагу на діях першої підгрупи.

Вихідне положення: перша група сідає на стільці півколом. Учасникам пропонується взяти в руки будь-які предмети і розглянути їх, знаходячись при цьому в невимушеній позі. За оплеском вони повинні “завмерти”. Іншій групі учасників пропонується уважно розглянути пози завмерлих і

запам'ятати їх. Потім вони виходять із аудиторії. У цей час “завмерлі” змінюють свої пози. Потрібно визначити, що змінилося.

«Так» і «ні» не говори

“Ведучий” (спочатку викладач) задає запитання, відповіді на які не повинні включати слова “так”, “ні”, “чорний”, “білий”; потім ці запитання продовжує той, хто вжив одне з цих слів. Запитання задаються різними учасниками групи без усякої послідовності.

Естафета

Складається вголос розповідь або вірш. Почувши першу фразу, слухач підхоплює її і передає естафету іншому. Так складаються виключно захопливі історії, але їх справжнім героєм є багаторазово збільшуваний об'єм уваги.

Вправи на переключення уваги

1. Учаснику дається коробка сірників. Рахуючи сірники, він повинен одночасно розповідати казку або сюжет кінофільму.
2. Учаснику дається аркуш паперу і пропонується швидко розв'язати приклад (182 помножити на 24). А в цей час хтось інший повинен відволікати його запитаннями, вимагаючи вичерпної відповіді.
3. Педагог кожному присутньому присвоює порядковий номер і пропонує подумки читати будь-який вірш. Після 2-3 секунд із початку вправи називається будь-який номер. Здобувач із цим номером повинен встати й продовжити читати вголос, доки не буде названий наступний номер. Попередній – продовжує читати вірш подумки.
4. Вправу, що розвиває здібність до розподілу уваги, можна виконувати дома протягом 15-20 хвилин. Увімкніть телевізор і розкрийте незнайому вам книгу (краще художню або публіцистичну). Спробуйте одночасно читати її й краєм ока дивитися телевізор. Прослідкуйте за собою: через скільки хвилин ви відчули себе втомленим? Якщо втома настає через 4-5 хвилин – ваша здібність до розподілу уваги слабо розвинута. Потім спробуйте для себе на папері коротко відтворити те, що ви читали, і відтворити побачене на екрані.

Додаток В

Вправи на розвиток уяви, фантазії, пам'яті, мислення

Керування «психографією» (А. Мурашов)

Слухачі, закривши очі, уявляють собі картину, яка міститься в тексті. Це пейзажна мініатюра. У ході словесного зображення пейзажу потрібно побачити на картині себе самого зі сторони, зрозуміти деталі картини, її тональність; перенести зображення і спроектувати його на сцені і т.д.

Важливо, щоб у тексті містилося якомога більше кольорових плям й звукових характеристик, щоб чітко проглядалися певні фізичні стани, які допомагають відчутти сказане і підключитися до зображуваного.

«Подорож картини»

Гравцю демонструють репродукцію відомого полотна і пропонують розповісти про те, що на ній зображено. Після однієї-двох фраз він пропонує репродукцію іншому, який також додає свою фразу. Таким чином, вибудовується цілісний етюд або розповідь із своїм сюжетом.

Уявні картини

Уявіть собі 5 блакитних предметів у школі (книга, дошка, стенд...)

Уявіть собі 5 шкільних предметів на літеру А (атлас, альбом, аркуш...)

Уявіть 5 предметів, менших за ваш мізинець (ковпачок ручки, горошина,...).

Уявіть 5 предметів більших за автобус (кіт, потяг, літак...).

Уявіть 5 речей або подій, що приносять вам радість (подарунки, посмішки рідних...).

Нереальний предмет

Намалюйте подумки картину, образи предметів, яких ви ніколи в житті не бачили (єдиноріг, шестирукий бог, шоколадна річка, хор ангелів, тридцятилапа мураха тощо).

Спробуйте уявити предмети, яких немає перед вами і, які мають дивні назви: абракадабра, кружка з ручкою в середині, віник зі слонової кістки тощо.

Біографія сірникової коробки

Пофантазуйте й уявіть собі, де, коли і як “народилася” сірникова коробка. Те саме розкажіть про вашу ручку, сумку, годинник.

Живі речі

Подумайте і скажіть, на яку тварину схожа парта? Спробуйте “вписати” її у природні форми тварини (скільки їй років, який у неї характер, що вона любить, про що мріє?). На що схожий шкільний портфель?, ...

Зміна контексту

Придумайте 10 способів застосування скріпки.

Теорія в образах (С. Гільманов) (розвиток образного мислення, побудова ланцюга образних асоціацій, перехід понять в образи і навпаки).

Придумайте образні назви окремій одиниці навчального матеріалу (теми, параграфу, розділу). Асоціації повинні носити образний, але зрозумілий характер. Прагніть до новизни, незвичності. Складіть опорні конспекти окремих тем із використанням образної символіки. Придумайте так швидко, як тільки зможете, власну класифікацію методів навчання й виховання; систему уроків по вивченню конкретної теми; навчальний план для вашої авторської школи; власну програму викладання вашого предмету.

Біг асоціацій

Той, хто сидить з краю промовляє вголос 2 випадкові слова, наприклад, “сейф” і “апельсин”. Наступний учасник уголос описує той образ, що виник, об’єднуючи друге слово з першим. Наприклад, із відчиненого сейфа викотився апельсин. Потім інший учасник називає слово, наприклад, “яйце”. Наступний - пов’язує друге слово з третім будь-якою фразою і називає своє слово тощо.

Асоціативна пам’ять

Учасникам гри пропонують 3 пари слів, що позначають предмети. Працювати потрібно з кожною парою предметів по чергово. За 5 хвилин необхідно знайти 10 схожих властивостей у запропонованих предметах (*наприклад, вони мають однаковий колір, розмір, зустрічаються тільки літом і т.д.*):

1) самокат і мухомор; 2) стакан і півень; 3) кіт і яблуко.

Соноскоп

Це фантастичний прилад здатний за звуком побачити будь-яку річ. Закрийте очі і відгадайте, по якому предмету ваш товариш стукає ручкою (*стіл, книга, дошка, годинник, вікно тощо*).

Додаток Г

Поради з невербальної комунікації

1. Уникайте дратівливих і відволікаючих жестів.
2. Використовуйте жести для посилення смислу сказаного.
3. Стежте за виразом свого обличчя, позою.
4. Час від часу встановлюйте з дітьми контакт «очі в очі».
5. Частіше посміхайтесь.
6. Стежте, щоб ваші жести і рухи були природними, не напружуйтеся.
7. Дивіться співбесіднику в очі, злегка кивайте головою, активно слухайте.
8. Перед тим як прийти до дітей, спробуйте відчутти бадьорість у всьому тілі.
9. Під час проведення заняття (уроку) і спілкування з дітьми знайдіть зручну позу і місце.
10. Знайдіть зручний темп ходьби, ритм, продумайте перші фрази.
11. Щоб руки не заважали, займіть їх чимось необхідним.

Методика самооцінки комунікативних і організаторських здібностей
(В. Синявський, Б. Федоришина)

Дайте відповідь на 40 запитань. Навпроти запитань зліва поставте знак плюс, якщо відповідь позитивна, і мінус, якщо негативна.

1. Чи багато у Вас друзів, з якими Ви постійно спілкуєтесь?
2. Чи часто Вам вдається переконати своїх друзів у правоті вашої думки?
3. Чи довго Вас турбує почуття образи, заподіяне Вам кимось з ваших друзів?
4. Чи завжди Вам важко орієнтуватися в критичній ситуації, що виникла?
5. Чи виникає у Вас бажання знайомитись з новими людьми?
6. Чи подобається Вам займатись громадською роботою?
7. Чи правильно те, що Вам приємніше і простіше проводити час за читанням книг чи іншими заняттями, аніж з людьми?
8. Якщо виникли певні перешкоди у здійсненні Ваших планів, то чи легко Ви поступитеся своїх намірів?
9. Чи легко Ви встановлюєте контакти зі старшими людьми?
10. Чи любите Ви вигадувати і організовувати зі своїми друзями різноманітні ігри та розваги?
11. Чи важко Вам включатися у нові для вас компанії?
12. Чи часто Ви відкладаєте справи «на завтра», які потрібно зробити сьогодні?
13. Чи легко Ви встановлюєте контакт із незнайомими людьми?
14. Чи прагнете Ви, щоб друзі вчиняли відповідно до Вашої думки?
15. Чи важко Ви освоюєтесь в новому колективі?
16. Чи правильно те, що у вас не буває конфліктів із друзями через невиконання ними своїх обіцянок, зобов'язань, обов'язків?
17. Чи намагаєтесь Ви, за слушної нагоди, познайомитись і поговорити з новою людиною?
18. Чи часто у вирішенні важливих справ Ви берете ініціативу на себе?
19. Чи дратують Вас оточуючі люди і чи хочеться Вам залишитись наодинці?
20. Чи правда, що Ви зазвичай погано орієнтуєтесь у незнайомій обстановці?
21. Чи подобається Вам постійно бути серед людей?
22. Чи виникає у Вас роздратування, якщо вам не вдається довести розпочату справу до кінця?
23. Чи відчуваєте Ви труднощі, незручності якщо доводиться проявляти ініціативу, щоб познайомитися з новою людиною?
24. Чи правда, що Ви втомлюєтесь від частого спілкування з друзями?
25. Чи любите Ви брати участь у колективних іграх?
26. Чи часто Ви проявляєте ініціативу у вирішенні питань, що стосуються інтересів ваших друзів?
27. Чи правда, що ви відчуваєте себе невпевнено серед малознайомих людей?
28. Чи правда, що Ви рідко доводите свою правоту?
29. Чи вважаєте Ви, що для Вас не є особливою складністю внести поживлення в малознайому для вас компанію?
30. Чи брали Ви участь в громадській роботі?
31. Чи прагнете Ви обмежити коло своїх знайомих невеликою кількістю людей?
32. Чи правда, що Ви не прагнете відстоювати свою точку зору, якщо вона не була відразу прийнята вашими друзями?
33. Чи відчуваєте Ви себе невимушено, потрапивши в незнайому обстановку, компанію?
34. Чи охоче Ви беретеся за організацію різних заходів?
35. Чи правда, що Ви відчуваєте себе достатньо впевнено і спокійно, коли доводиться говорити щось великій групі людей?
36. Чи часто Ви спізнюєтесь на ділові зустрічі, побачення?
37. Чи правда, що у Вас багато друзів?
38. Чи часто Ви ніяковієте, відчуваєте незручність у спілкуванні з малознайомими людьми?
39. Чи часто Ви опиняєтесь у центрі уваги своїх друзів?
40. Чи правда, що Ви недостатньо впевнено відчуваєте себе в оточенні великої групи своїх друзів?

Комунікативні здібності оцінюються за відповідями на непарні запитання. Свої відповіді у вигляді плюсів і мінусів порівняєте з пропонованими «ідеальними» плюсами поряд з запитаннями 1, 5, 9, 13, 17, 21, 25, 29, 33, 37; мінус – навпроти запитань 3, 7, 11, 15, 19, 23, 27, 31, 35, 39. Підрахуйте кількість відповідей, що збігається з «ідеальними», розділіть отриману суму на 20 (кількість непарних питань). Отримана цифра – коефіцієнт комунікативних здібностей.

0,10—0,45 – низький рівень прояву комунікативних здібностей;

0,46—0,55 – нижче середнього;

0,56—0,65 – середній;

0,66—0,75 – високий;

0,76—1,00 – дуже високий.

Організаторські здібності оцінюються при порівнянні відповідей на парні запитання з «ідеальними»: плюс стоїть навпроти 2, 6, 10, 14, 18, 22, 26, 30, 34, 38, а мінус – навпроти 4, 8, 12, 20, 24, 28, 32, 36, 40. Далі виконайте вже знайому операцію: кількість відповідей, що збігається з «ідеальними», розділіть на 20 (кількість парних відповідей). Ви отримали коефіцієнт організаторських здібностей.

0,20—0,55 – це низький рівень прояву організаторських здібностей;

0,56—0,65 – нижче середнього;

0,66—0,70 – середній;

0,71—0,80 – високий;

0,81—1,00 – дуже високий.

Додаток Е

Тест “Визначення рівня комунікабельності”

(В. Ряховський)

Дайте відповідь на питання – *так, ні, іноді*.

1. Вас очікує особиста або ділова зустріч. Чи виводить Вас із стану рівноваги її очікування?
2. Чи відкладаєте Ви до «останнього» візит до лікаря?
3. Чи викликає у Вас ніяковість, незадоволення прохання виступити з доповіддю, повідомленням на будь-якій конференції, зборах?
4. Вам пропонують відрядження в місто, де ви ніколи не були. Чи докладете ви максимум зусиль, щоб уникнути цього відрядження?
5. Чи любите Ви ділитися своїми переживаннями?
6. Чи дратує Вас, якщо незнайома людина на вулиці звертається із проханням (показати дорогу, сказати котра година)?
7. Чи вірите ви, що існує проблема батьків і дітей, і що людям різних поколінь важко розуміти один одного?
8. Чи посоромитеся Ви нагадати знайомому, що він заборгував Вам 50 гривень, які взяв декілька місяців тому?
9. Чи змовчите Ви, якщо в їдальні або кафе Вам дали неякісну страву?
10. Опинившись один на один із незнайомою людиною, Ви не вступите з нею у розмову і буде почуватися ніяково, якщо першою розмову почне вона?
11. Чи боїтесь Ви брати участь у будь-якій комісії з розгляду конфліктних ситуацій?
12. У Вас є власні, суто індивідуальні критерії оцінки літературних творів, творів мистецтва, культури і ніяких інших думок на цей рахунок Ви не визнаєте?
13. Почувши десь у кулуарах явно помилкову думку з добре відомого Вам питання, чи змовчите Ви, що б не вступати в суперечку?
14. Чи викличе у Вас засмучення прохання допомогти розібратися в тому чи іншій ситуації?
15. Ви краще висловлюєте свою точку зору в письмовому вигляді, ніж в усній формі?
16. Вас приводить в жах будь-яка довга черга і ви волієте піти, аніж нудитися в очікуванні?

Так – 2 бали, іноді – 1 бал, ні – 0 балів. Додайте отримані бали.

30-32 бали – Ви явно не комунікабельна людина; намагайтеся стати більш комунікабельною людиною.

25-29 балів – Ви замкнута людина, не любите розмовляти з іншими, однак іноді виявляєте комунікабельність.

19-24 бали – Ви комунікабельна, впевнена у собі людина, нові знайомства Вас не лякають.

14-18 балів – Ви людина з нормальною комунікабельністю, терпляча у спілкуванні.

9-13 балів – Ви дуже комунікабельна людина, любите розмовляти, бути в центрі уваги, однак вам не вистачає терпіння.

4-8 балів – Ви людина з комунікабельністю вище норми, завжди в «курсі» всіх справ, часто сперечаєтеся, беретеся за будь-яку справу, однак не завжди доводите її до кінця.

3- і менше – Ви людина з хворобливою комунікабельністю, надто говіркі, багатослівні, втручаєтеся у всі справи, запальні, образливі.

ІНДЗ

Підготувати методичне портфоліо педагога, обов'язковою складовою якого повинні бути такі розробки та матеріали:

1. дидактична гра чи посібник (тематика на вибір) з методичними рекомендаціями до їх використання.
2. зробити презентацію не менше 3 книг чи літературних творів для дітей дошкільного віку, які відносяться до інклюзивної літератури для дітей дошкільного віку. На основі однієї з них розробити конспект заняття для дітей дошкільного віку з виховання толерантного ставлення до дітей з особливими освітніми потребами.

Форма захисту – публічна презентація власного портфоліо педагога.

Оформлення ІНДЗ. Оформлення, структура (окрім зазначених обов'язкових компонентів), форма презентації портфоліо, обирається самостійно здобувачем.

Усі звітні матеріали повинні бути естетично оформлені, безпечні для використання у роботі з дітьми.

Оцінювання ІНДЗ. Здобувач може набрати максимальну кількість балів за ІНДЗ – 5. Максимум 2,5 бали за кожне завдання. До критеріїв оцінювання ІНДЗ відносяться:

самостійність у виконанні завдань;

своєчасність виконання роботи;

творчий підхід у виконанні завдань;

повний обсяг їх виконання;

якість виконання навчальних завдань (естетичність, безпечність).

Навчальне видання

Ольга КОЗЛЮК

Практикум з педагогічної творчості

Методичні рекомендації з підготовки до практичних робіт та виконання завдань для самостійної роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 016 «Спеціальна освіта»

Підп. до друку 16.01.2025

Формат 60x84 1/16

Папір офісн.

Друк цифр.

Гарнітура Times

Ум. др. арк. 3,7

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С. Бандери, 12